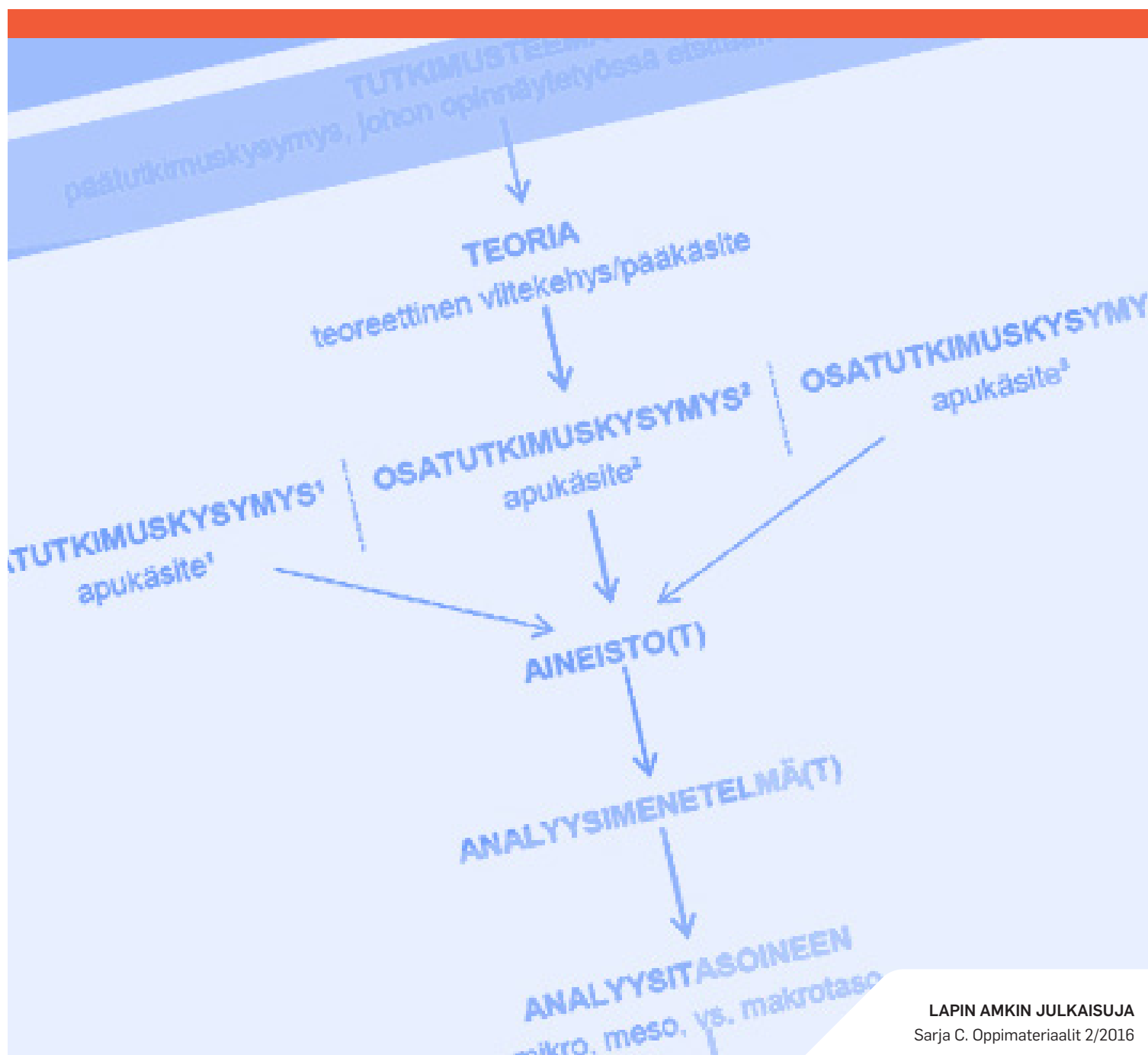

Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyöhjeisto 2016

sosiaalialan koulutuksen tarkennuksin

**Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyöohjeisto 2016
sosiaalialan koulutuksen tarkennuksin**

Leena Viinamäki

Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyöohjeisto 2016

sosiaalialan koulutuksen tarkennuksin

Sarja C. Oppimateriaalit 2/2016

Lapin ammattikorkeakoulu
Rovaniemi 2016

© Lapin ammattikorkeakoulu ja tekijät

Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja
Sarja C. Oppimateriaalit 2/2016

ISBN 978-952-316-129-0 (pdf)
ISSN 2342-2513 (verkkajulkaisu)

Kirjoittaja: Leena Viinämäki
Kansikuva: Arto Huhta & Leena Viinämäki
Taitto: Lapin AMK, viestintäyksikkö

Lapin ammattikorkeakoulu
Jokiväylä 11 C
96300 Rovaniemi

Puh. 020 798 6000
www.lapinamk.fi/julkaisut

Lapin korkeakoulukonserni LUC
on yliopiston ja ammattikorkeakoulun strateginen yhteenliittymä.
Konserniin kuuluvat Lapin yliopisto
ja Lapin ammattikorkeakoulu.
www.luc.fi

Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyöohjeisto 2016
sosiaalian koulutuksen tarkennuksin

Leena Viinamäki

SISÄLLYS

KUVIOLUETTELO	3
TAULUKKOLUETTELO	3
LIITEKUVIOLUETTELO	3
LIITETAULUKKOLUETTELO	3
SAATTEEKSI	4
1 MIKÄ OPINNÄYTETYÖ?	5
1.1 Opinnäytetyön tausta	5
1.2 Opinnäytetyön tavoite Lapin ammattikorkeakoulun tutkintosäännön määrittelemänä	8
1.3 Mistä ja miten sosiaalialan opinnäytetyö?	9
1.4 Opinnäytetyön rakenne	10
1.5 Tutkimuseettiset toimintaperiaatteet	14
1.6 Opinnäytetyön ohjaus	15
1.7 Tekstin ”juonellistaminen” ns. keskusteluttamis- metodilla	16
1.8 Opinnäytetyön käsikirjoituksen viimeistelyvinkkejä	17
2 LAPIN AMMATTIKORKEAKOULUN OPINNÄYTETYÖOHJEISTO 2016	19
2.1 Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyöprosessi	20
2.2 Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyön malli 2016	22
LÄHTEET	48
LIITTEET	50

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1.	Sosiaalialan koulutuksen opinnäytetyöhön kytkeytyvät opinnot.	5
Kuvio 2.	Opinnäytetyön sisältöä määrittävät ohjeistukset.	7
Kuvio 3.	Opinnäytetyöprosessin viisi askelta.	11
Kuvio 4.	Opinnäytetyöprosessin etenemispuu.	12
Kuvio 5.	Opinnäytetyön perinteinen ja uusi rakennemalli.	13
Kuvio 6.	Tutkimusraportin ”juonellistaminen” keskusteluttamismetodilla.	17
Kuvio 7.	Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot, naiset ja miehet yhteensä.	32

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1.	ECTS opintosuoritusvaatimusten taustalla.	6
Taulukko 2.	Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyöprosessi aiheen valinnasta työn julkaisemiseen.	20
Taulukko 3.	Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeet ja lomakkeet.	21
Taulukko 4.	Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot, naiset ja miehet yhteensä.	33

LIITEKUVIOLUETTELO

Liitekuvio 1.	Kemin, Kemijärven, Rovaniemen ja Tornion väestö 31.12.2014.	54
----------------------	---	----

LIITETAULUKKOLUETTELO

Liitetaulukko 1.	Eri ikäryhmien prosenttiosuus väestöstä Kemissä, Kemijärvellä, Rovaniemellä ja Torniossa 31.12.2014.	55
-------------------------	--	----

SAATTEEKSI

”Ei että minun täytyisi, ja että minun on pakko, vaan että minä saan”

Yllä oleva Maija Paavilaisen (1992, 47) mietelmä kuvaa mielestäni varsin oivallisesti opinnäytetyön tekemiseen liittyvää prosessia, jossa on sekä ylä- että alämäkiä. Asiat eivät aina etene enempää tutkimuksen tekemisessä kuin muussakaan elämässä suunnitelmien mukaan. Yllätyksiä tulee matkan varrelle. Opinnäytetöiden, tutkimusten, selvitysten ja raporttien tekeminen on opettavaista ja työelämässä pärjäämistä tukevaa – sekä on ennen kaikkea mielenkiintoista. Opinnäytetyön tekemisessä kertaantuu, tiivistyy ja parhaimmillaan jalostuu koko opiskelujan saldo.

Opinnäytetyön tekemisessä on haasteellista löytää mielenkiintoinen aihe, käynnistää konkreettisesti opinnäytetyön tekeminen, rajata tutkimustehtävä toteuttamiskelpoiseksi ja päättää opinnäytetyön laatiminen. Tämän sosiaalialan opinnäytetyöohjeen tavoitteena on helpottaa liikkeelle pääsyäsi opinnäytetyön aloittamisessa ja sen tekemisessä sekä hälventää siihen liittyviä stereotyyppioita, joita Sinulle on saattanut muodostua. Sen tavoitteena on toimia myös apurina opinnäytetyön aiheen valinnasta arvosanan saamiseen saakka. Opinnäytetyöohje sisältää käytännön vinkkejä, jotka tarkentuvat Sinulle tutkimusmenetelmäopinnoisiasi. Olen reaaliaikaistanut tätä opinnäytetyöohjetta sen edellisistä versioista (Viinamäki 2003; 2005; 2008).

Tämä opas jakaantuu kahteen osaan, joista ns. sininen **1. osa** orientoi sosiaalialan opinnäytetyön tekemiseen. **2. osa** sisältää Lapin ammattikorkeakoulun kaikkia koulutuksia varten tehdyn opinnäytetyömanuaalin sisällön (2016), johon olen tehnyt muutamia lisäyksiä sosiaalialan opinnäytetyön laatimisen tarpeisiin.

Kirjoittaminen ja tutkiminen on mukavaa, kun sen oikein oivaltaa – aivan tosi 😊

Kemissä Flooran päivänä 2016

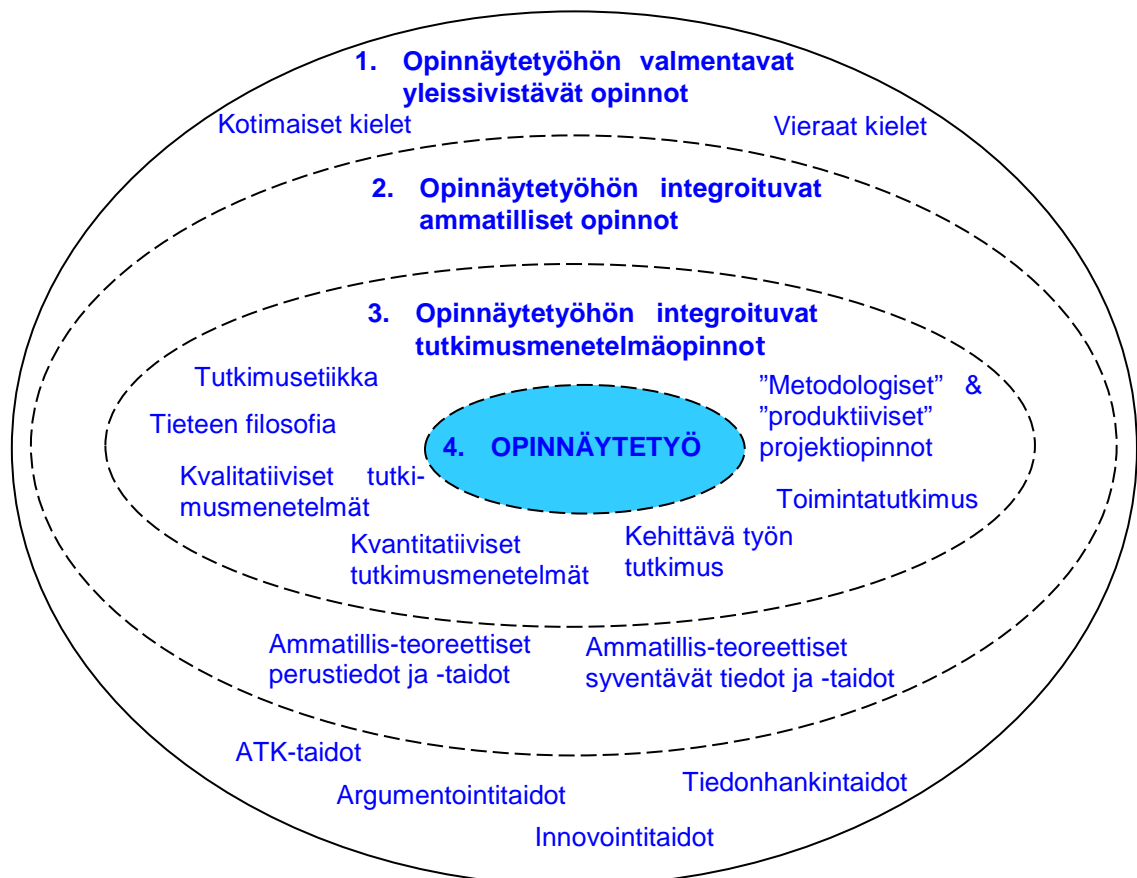
Leena Viinamäki

Lapin ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutuksen yliopettaja, (YTT)

1 MIKÄ OPINNÄYTETYÖ?¹

1.1 Opinnäytetyön tausta

Sosionomi (AMK) -tutkintoon johtavien opintojen laajuus on 210 opintopistettä ja ohjeellinen opiskelu-aika on 3,5 vuotta. Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kuuluu: 1) perus- ja ammattiopintoja, 2) vapaasti valittavia opintoja, 3) ammattitaitoa edistävää harjoittelua ja 4) opinnäytetyö (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 1129/2014, 2 §). Opinnäytetyö muodostaa ammattikorkeakoulututkinnon yhden osakokonaisuuden, jossa tiivistyy sosionomi (AMK) -tutkintoon sisältyvien muiden opintojen osaaminen (Opetussuunnitelma, Sosiaalialan koulutus (Kemi) 2016–2017; Kuvio 1.)

Kuvio 1. Sosiaalialan koulutuksen opinnäytetyöhön kytkeytyvät opinnot.

¹ Opinnäytetyöoppaan idean mukaisesti alaviitteissä on myös lähteitä bibliografisine tietoineen nopeuttamaan tarkempaa asiaan perehtymistä. "Normaalissa perusleipätekstissä" lähteet merkitään organisaatiokohtaisen ohjeistuksen mukaisesti (vrt. esim. Janus-lehti; Yhteiskuntapolitiikka-lehti).

Valtioneuvoston asetuksessa ammattikorkeakouluista (1129/2014, 3 §:ssä) säädetään Ammattikorkeakoululain (932/2014) nojalla opintojen laajuudesta. Sen mukaan opintojen mitoituksen peruste on opintopiste. Opintojaksot pisteytetään niiden edellyttämän työmäärän mukaan. Yhden lukuvuoden opintojen suorittamiseen keskimäärin vaadittava 1 600 tunnin työpanos vastaa 60 opintopistettä. Opinnäytetyön laajuus on 15 opintopistettä. (Emt.; Taulukko 1.)

Taulukko 1. ECTS opintosuoritusvaatimusten taustalla.

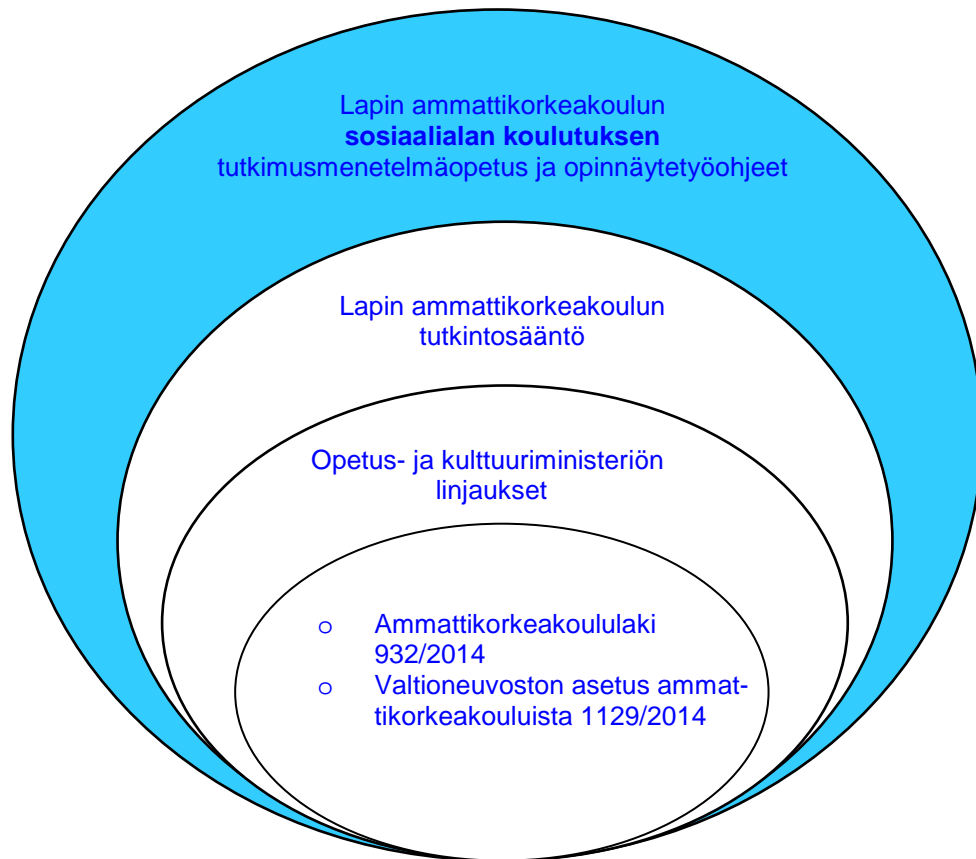
Eurooppalaisen opintosuoritusten ja arvosanojen siirto- ja kertymisjärjestelmän (ECTS, European Credit Transfer and Accumulation System) lähtökohtana on opiskelijan työmäärä ² . Yhden lukuvuoden kokopäiväinen opiskelu mitoitetaan 1600 tunniksi, mikä vastaa ECTS-järjestelmässä 60 opintopistettä.			
Opintopisteet	Laskukaava 1600/60=26,666 (1 ects ≈ 26,7 h) ³	Opiskelutunnit	Opiskeluviikkoa
5 op	26,7 h x 5 op	133,5 h	≈ 3,3 opiskeluviikkoa
10 op	26,7 h x 10 op	267 h	≈ 6,7 opiskeluviikkoa
15 op	26,7 h x 15 op	399,9 h	≈ 10 opiskeluviikkoa

Ennen opinnäytetyön aloittamista Sinun kannattaa tutustua myös tämän opinnäytetyöohjeen vinkkimateriaaliin, jota olen kerännyt alalukujen loppuun helpottamaan opinnäytetyön tekemiseen liittyvää opiskelutaivaltasi.

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyön tavoitteena on kehittää ja osoittaa opiskelijan valmiuksia soveltaa tietojaan ja taitojaan ammattiopintoihin liittyvässä käytännön asiantuntijatehtävässä (Lapin ammattikorkeakoulun tutkintosäädö 2015, 10). Sosionomi AMK -tutkintoa ja siihen liittyvää opinnäytetyöprosessia määrittää vallitseva ammattikorkeakoululainsäädäntö ja OKM:n linjaukset, Lapin ammattikorkeakoulun tutkintosäädö sekä sosiaalialan opetussuunnitelma sosiaalialan AMK-verkoston suositusten (esim. kompetenssimäärittelyt) lisäksi (Kuvio 2.).

² **Lähde:** European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS) http://ec.europa.eu/education/ects/ects_en.htm.

³ Opiskeluviikko 40 opiskelutuntia.

Kuvio 2. Opinnäytetyön sisältöä määrittävät ohjeistukset.

Vuoden 2010 kompetenssimäärittely on päivitetty Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston toimesta keväällä 2016 viidestä osakokonaisuudesta muodostuvalla **Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen –kokonaisuudella** (Sosionomikoulutukset uudet kompetenssit ... 2016). Sosionomi (AMK) **1)** kykenee innovatiiviseen ongelmaratkaisuun ja verkostotyöhön sosiaalialan kehittämisessä; **2)** osaa kehittää kumppanuuslähtöisesti asiakastyön menetelmiä, työkäytäntöjä sekä palveluja; **3)** osaa suunnitella, toteuttaa, arvioida ja johtaa sosiaalialan kehittämishankkeita; **4)** osaa soveltaa tutkimus- ja kehittämismenetelmiä uusien toimintakäytäntöjen kehittämiseksi sekä **5)** osaa tuottaa ja arvioida tietoa hyvinvoinnin edistämiseksi.

VINKKIMATERIAALIA

Ammattikorkeakoululaki (932/2014)

✓ <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista (1129/2014)

✓ <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141129>

European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS)

✓ http://ec.europa.eu/education/ects/ects_en.htm

1.2 Opinnäytetyön tavoite Lapin ammattikorkeakoulun tutkintosäännön määrittelemänä⁴

Lapin ammattikorkeakoulun tutkintosäännön (2015, 10) mukaan opinnäytetyön tavoitteena on kehittää ja osoittaa opiskelijan valmiuksia soveltaa tietojaan ja taitojaan ammattiopintoihin liittyvässä käytännön asiantuntijatehtävässä. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyön tavoitteena on kehittää ja osoittaa opiskelijan kykyä soveltaa tutkimustietoa ja käyttää valittuja menetelmiä työelämän ongelmien erittelyyn ja ratkaisemiseen sekä valmiutta itsenäiseen vaativaan asiantuntijatyöhön. Opinnäytetyön tulee liittyä koulutuksen keskeisiin sisältöihin ja alan ammattikäytäntöihin. Se voi olla myös osa yksi- tai monialaista ryhmätyönä tehtävää projektia tai tutkimusta, jolloin on kuitenkin voitava osoittaa kunkin opiskelijan itsenäinen panos opinnäytetyöstä. Opinnäytetyön tulee osoittaa perehtyneisyyttä opinnäytetyön aihepiiriin sekä valmiutta tarvittavien tutkimus- ja kehittämismenetelmien hallintaan ja ammatilliseen viestintään. Opinnäytetyön laajuus on ammattikorkeakoulututkinnossa 15 opintopistettä ja ylemmässä ammattikorkeakoulututkinnossa 30 opintopistettä. Opinnäytetyön arvioinnissa noudatetaan arviointiasteikkoa 5–1, hylätty (0), sekä käytetään ammattikorkeakoulun yhteisiä arviointiperusteita.

Opinnäytetyö tehdään koulutuksen opetuskielellä, ellei koulutusvastaava opiskelijan hakemuksesta erityisestä syystä muuta päättä. Opinnäytetyöhön on sisällytettävä jollakin Lapin ammattikorkeakoulussa opetettavalla vieraalla kielellä tehty tiivistelmä. (Emt.) Opinnäytetyöt ovat julkisia asiakirjoja ja niiden liiteaineistossa voi olla opinnäytetyöhön liittyviä muita julkisia tai ei-julkisia dokumentteja. Liiteaineiston olemassaolo tulee todentaa julkisessa osassa. Opinnäytetyön arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vain julkinen osa. (Emt.)

VINKKIMATERIAALI

Lapin ammattikorkeakoulun tutkintosääntö

✓ <http://julkiset.lapinamk.fi/DropOffLibrary/Lapin%20AMK%20tutkintos%C3%A4%C3%A4nt%C3%B6.pdf>

4 **Lähde:** Lapin ammattikorkeakoulun tutkintosääntö 2015. Lapin ammattikorkeakoulun <http://julkiset.lapinamk.fi/DropOffLibrary/Lapin%20AMK%20tutkintos%C3%A4%C3%A4nt%C3%B6.pdf>

1.3 Mistä ja miten sosiaalialan opinnäytetyö?

Opinnäytetyön aiheen valinta on joillekin opiskelijoille varsin helppo vaihe opiskelussa, mutta toisille se voi olla yksi haastavimmista opiskeluvaiheista. Aiheen valintapäätöstä tehdessäsi Sinun on hyvä arvioida, millaisiin työtehtäviin pyrit haakeutumaan opiskelusi päättymisen jälkeen, minkä aihepiirin tuntemusta haluat lisätä tai syventää suhteessa harjoittelujaksoihisi tai muuhun työkokemukseesi sosiaalialalta. (Viinamäki 2008, 9.)

Aiheen ja näkökulman valintaa helpottaa koko opiskelun aikainen ajankohtaisen sosiaalialan suomalaisen ja ulkomaisen keskustelun seuraaminen muun muassa kirjallisuudesta, tieteellisistä aikakauslehdistä, TV:stä, radiosta, www-sivuilta. Opinnäytetyön aiheen löytämisen apuna ovat erilaisten hakusanojen avulla tehtävät kirjallisuushaut kirjastojen tietokannoista, opettajien kanssa keskustelu sekä opiskelun aikaisten harjoittelupaikkojen tutkimuksellisten tarvekartoitusten etsiminen. Opinnäytetyö voi perustua johonkin Sinua kiinnostavan asian tutkimiseen ”perinteisellä tavalla”, jossa hankit opinnäytetyön tekemistä varten tutkimusaineiston, minkä analysoit ja teet tarvittavat johtopäätökset. Opinnäytetyö voi liittyä myös esimerkiksi kehittämis- tai kokeiluprojektiin, tuotekehitystyöhön, tapahtuman järjestämiseen, taiteelliseen tuotokseen, koulutusprojektiin tai oppimateriaalin tuottamiseen. (Emt., 9.)

Perinteisen opinnäytetyön ohjeellinen laajuus tekstiosuudeltaan on noin 40–60 sivua tehdessäsi sen yksin. Opinnäytetyön laajuus suurenee sekä määrällisesti että laadullisesti tekijämäärän lisääntyessä. Myös produktiossa täytyy olla kirjallinen osuus. (Emt., 9.)

Ammattikorkeakoulun kirjastoissa ja oppimiskeskuksissa voit lainata opinnäytetyötä varten aineistoa, tehdä tiedonhakuja ja käyttää kirjaston laitteita. Kirjastot välittävät myös kaukolainoja. Voit tehdä tiedonhakuja ammattikorkeakoulun omasta tietoverkosta useista suomalaisista ja ulkomaisista tietokannoista, elektronisista lehdistä, hakuteoksista ja muista aineistoista. Kirjasto- ja tietopalveluhenkilökunta avustaa Sinua tiedonhauissa ja tiedonhaun opiskelussa. (Emt., 9.)

VINKKIMATERIAALIA

Arkistolaitos

✓ <http://www.arkisto.fi/>

Kansallisia ja kansainvälisiä tietoarkistoja

✓ <http://www.fsd.uta.fi/fi/linkit/>

Palveluportaali Aila

✓ <https://services.fsd.uta.fi/>

1.4 Opinnäytetyön rakenne

Keskeinen osa opinnäytetyön tekemistä on sen rakenteen ja laajuuden miettiminen. On tärkeää, että eri pääluvut ovat toisiinsa nähden sopusuhtaisia. Opinnäytetyön rakenteen suunnittelu on keskeinen osa onnistunutta tutkimusprosessia. Opinnäytetyön raportti voidaan jakaa esimerkiksi viiteen pääluukuun. (Viinamäki 2008, 18.):

Johdannossa kuvataan

- lyhyesti omin sanoin opinnäytetyön aihe
- tutkimuksen kohde
- yksilöllinen ja yhteiskunnallinen relevanssi.

Metodologisessa esittelyssä kerrotaan

- tutkimustehtävät
- tutkimusjoukko
- tutkimusaineisto
- analyysimenetelmät
- produktion tekoprosessi.

Teoreettisessa tai käsitteellisessä esittelyssä kerrotaan

- opinnäytetyössä käytettävät teoreettiset viitekehukset ja/tai käsitteet.

Tulosten tarkasteluosiossa kerrotaan

- tutkimuksen tulokset.

Pohdintaosiossa

- kuvataan ja arvioidaan tutkimusprosessia tulosten ja oman oppimisprosessin kannalta
- kerrotaan tulosten pohjalta tehtävät johtopäätökset jatkotoimenpideehdotuksineen
- arvioidaan tutkimustulosten luotettavuutta. (Emt., 18.)

Opinnäytetyöprosessi on kuvattuna pääpiirteittäin kuvioissa 3.–5. opinnäytetyön kronologisen, metodologisen ja kirjoittamisprosessin etenemisen näkökulmista.

5. ASKEL: *Opinnäytetyön viimeistely*

- a. Kirjoita opinnäytetyöraportti.
- b. Muokkaa ja viimeistele.
- c. Tarkista taittaminen tekstin, kuvioiden, taulukoiden yms. osalta.

4. ASKEL: *Opinnäytetyön päättäminen*

- a. Järjestä aineisto loogisesti.
- b. Analysoi, tulkitse sekä kirjoita opinnäytetyösi johtopäätökset.

3. ASKEL: *Opinnäytetyön toteuttaminen*

- a. Käynnistä opinnäytetyösi tekeminen konkreettisesti ja hanki tarvitsemasi aineisto, yms. materiaali.
- b. Arvioi aineistosi tai toimintasuunnitelmasi käyttökelpoisuutta rakentavan kriittisesti opinnäytetyösi näkökulmasta.
- c. Kerää tarvittaessa lisää aineistoa opinnäytetyösi toteuttamista varten tai muuta opinnäytetyösi toteuttamissuunnitelmaa.

2. ASKEL: *Opinnäytetyön suunnittelu*

- a. Etsi opinnäytetyösi keskeisimmät teoreettis-metodologiset informaatiolähteet.
- b. Lue ja kerää opinnäytetyössä tarvitsemasi pääasiallinen teoreettis-metodologinen aineisto.
- c. Pidä opinnäytetyöpäiväkirjaa.

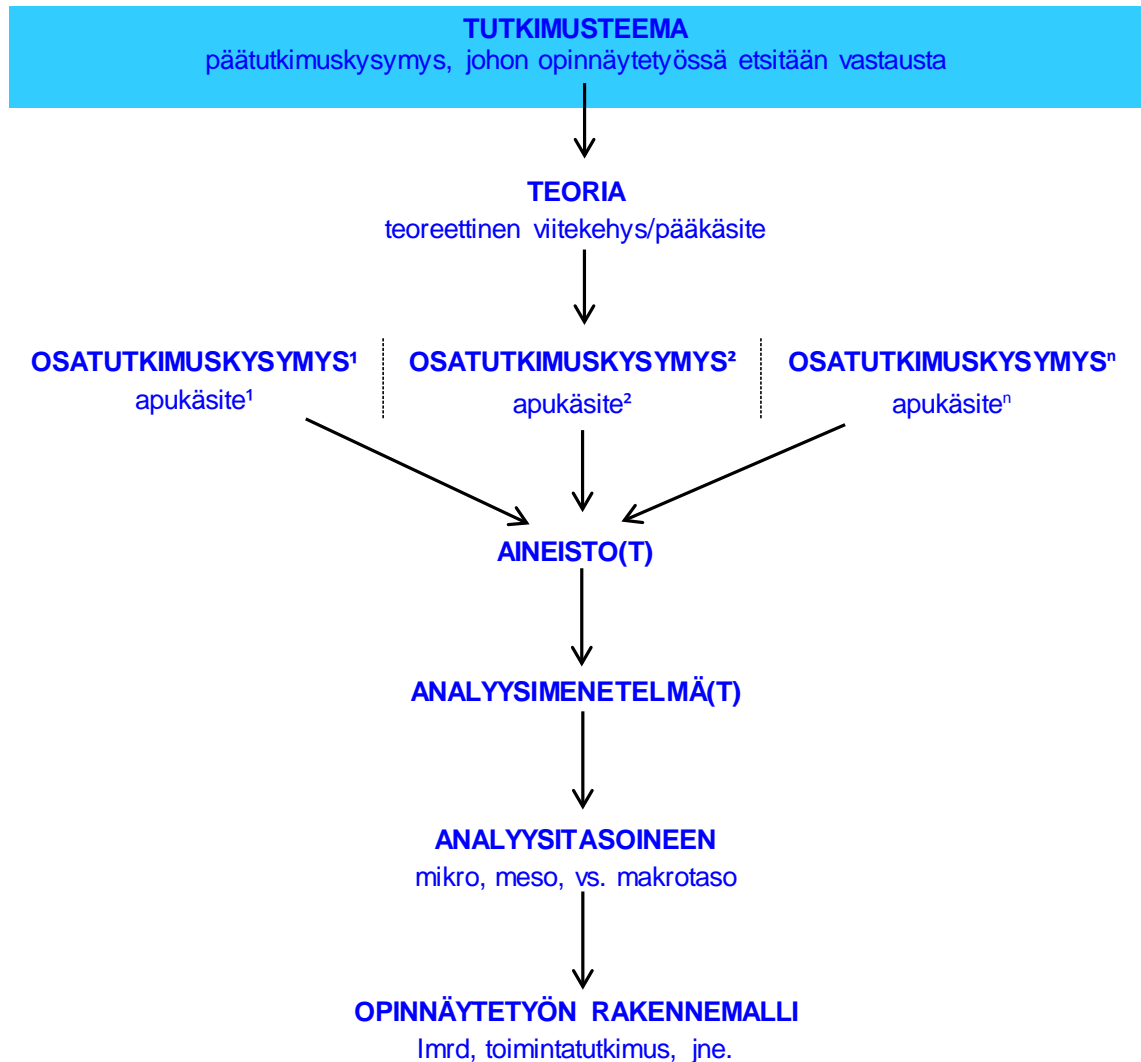
1. ASKEL: *Opinnäytetyöhön orientoituminen*

- a. Valitse opinnäytetyön aihepiiri.
- b. Rajaa opinnäytetyösi aihe, jotta voit toteuttaa sen realistisesti tavoiteajassa.
- c. Valitse opinnäytetyösi kannalta relevantit teoreettis-metodologiset käsitteet.
- d. Hae tutkimuslupa, jos tarvitset sitä.

Kuvio 3. Opinnäytetyöprosessin viisi askelta.⁵

Opinnäytetyöprosessin viisi askelta konkretisoituvat ja tarkentuvat opinnäytetyökohtaisessa lähiohjauksessa.

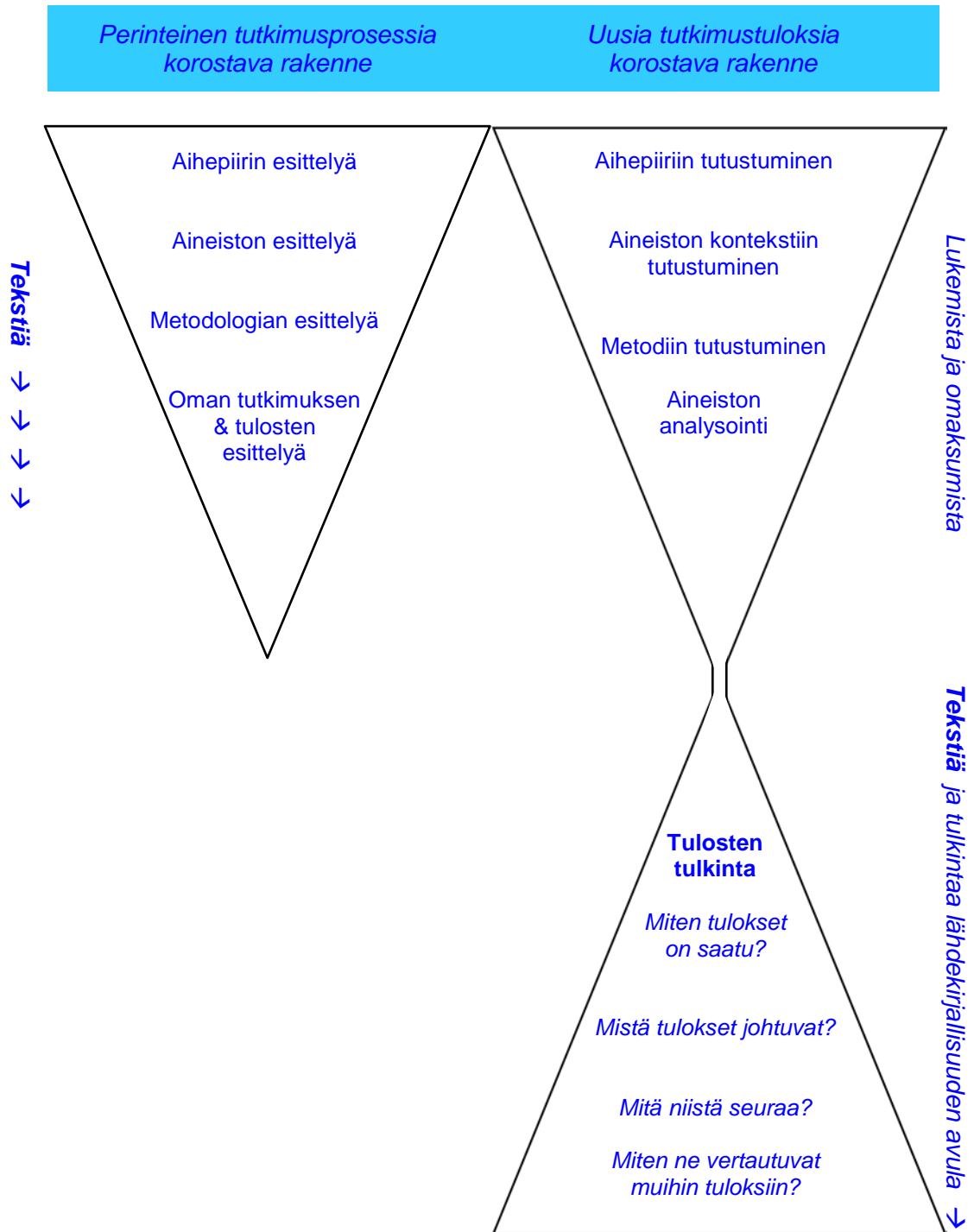
⁵ **Muokattu** (Viinämäki, Leena 2015) Sosiaalialalle sopivammaksi lähteestä Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997: Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä.

Kuvio 4. Opinnäytetyöprosessin etenemispuu.⁶

Opinnäytetyö on prosessi, jossa pätee sääntö: Mitä aikaisemmin aloitat opinnäytetyön tekemisen, sitä vähemmän koet kiireen aiheuttamaa stressiä ja sen parempi on lopputuloksesi. Aiheen rajaamiseen tarvitset useimmiten varsin laajaa perehtyneisyyttä valitsemaasi aihepiiriin ja monipuolista alan kirjallisuuden lukemista. Kirjallisuuden hankkiminen ja siihen perehtyminen vie aikaa kuten myös tutkimusluvan hankkiminen. Molempiin on syytä varata riittävästi aikaa. (Viinamäki 2008, 13.)

⁶ **Lähde:** Viinamäki, Leena 2010. Metodiluennoilla esitelty opinnäytetyöprosessin "etenemispuu" ideapaperin ja tutkimussuunnitelman laatimisen tueksi.

Kuvio 5. Opinnäytetyön perinteinen ja uusi rakennemalli.⁷

Opinnäytetyössä kertaantuu koko opiskeluajan saldo. Siinä Sinun tulee osoittaa perehtyneisyyttäsi opinnäytetyön aihepiiriin sekä valmiuttasi tarvittavien tutki-

⁷ **Lähde:** Uljas-Rautio, Katriina 2010. Kirjoittamisen ja lukemisen taito. Teoksessa Hurtig, Johanna & Laitinen, Merja & Uljas-Rautio, Katriina (toim.) Ajattele itse! Tutkimuksellisen lukutaidon perusteet, 171.

musmenetelmien hallintaan sekä ammatilliseen suulliseen ja kirjalliseen viestintään. Opiskelun loppuvaiheessa opinnäytetyötä tehdessäsi Sinun tulee hallita samanaikaisesti alaasi liittyvää praktista, teoreettista ja metodologista sekä suomalaista että ulkomaista keskustelua. (Viinamäki 2008, 15.) – Opinnäytetyössä on kyse myös ennakkoluulottomasta ”stereotyiavapaasta” oivaltamisesta ja uskaltamisesta.

VINKKIMATERIAALIA

KvaliMOTV on kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien verkko-oppikirja.

✓ <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html>

KvantiMOTV on kvantitatiivisten tutkimusmenetelmien oppimisympäristö.

✓ <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/intro.html>

TILASTOKOULU

✓ http://tilastokoulu.stat.fi/verkkokoulu_v2.xql?page_type=esittely

1.5 Tutkimuseettiset toimintaperiaatteet

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama (asetus 1347/1991) tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) edistää hyvää tieteellistä käytäntöä, ennaltaehkäisee tutkimusvilppiä, edistää tutkimusetiikkaa koskevaa keskustelua ja tiedotusta Suomessa sekä seuraa alan kansainvälistä kehitystä. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on yhteistyössä suomalaisen tiedeyhteisön kanssa uudistanut tutkimuseettisen ohjeen hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausepäilyjen käsittelemisestä eli HTK-ohjeen: *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012*. HTK-ohje antaa kaikille tutkimuksen harjoittajille mallin hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sitä noudatetaan Suomessa kaikilla tieteenaloilla. Luettelo siihen sitoutuneista organisaatioista on tutkimuseettisen neuvottelukunnan verkkosivuilla (HTK 2012 -ohjeeseen sitoutuneet organisaatiot). Ohjeen tavoitteena on hyvän tieteellisen käytännön edistäminen ja tieteellisen epärehellisyyden ennaltaehkäiseminen tutkimusta harjoittavissa organisaatioissa, kuten yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa. Niiden tulee soveltuvin osin noudattaa ohjetta myös yritysten ja muiden tahojen kanssa tehtävässä kansallisessa ja kansainvälisessä tutkimusyhteistyössä. (Hyvä tieteellinen käytäntö ... 2012, 1, 4.)

Opinnäytetyön laadinnassa pitää noudattaa vallitsevaa tietosuojalainsäädäntöä tutkimuseettisten toimintaperiaatteiden lisäksi. Opinnäytetyön aloittamisvaiheessa ja erityisesti ennen sen tekemiseen usein liittyvää tutkimusluvan hankkimista Sinun on syytä perehtyä tutkimuseettisiin toimintaperiaatteisiin opinnäytetyön aiheesi edellyttämällä tavalla sekä keskustella ohjaajiesi kanssa tutkimuseettisten toimintaperiaatteiden soveltamisesta. (Viinamäki 2008, 8.)

VINKKIMATERIAALIA

Tietosuojavaltuutetun toimisto

✓ <http://www.tietosuoja.fi/fi/index.html>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

✓ <http://www.tenk.fi/>

Tutkittavien informointi

✓ <http://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/tutkittavien-informointi.html>

1.6 Opinnäytetyön ohjaus

Sinulla on oikeus saada opinnäytetyöhösi ohjausta ongelma- ja valintatilanteissa. Ohjaaja kertoo eri vaihtoehtojen eduista, haitoista ja vaikutuksista. Opinnäytetyön tekijällä on vastuu tekemistään valinnoista. Ohjaus koskee pääasiassa tutkimusongelman/tehtävän valintaa ja rajausta, tutkimusmenetelmän valintaa ja soveltamista, tulosten esittämistä ja tulkintaa sekä raportin kirjoittamista. Sinulla on velvollisuus osallistua ohjausseminaareihin ja -tilaisuuksiin ja oikeus tarvitessasi saada ohjausta. (Viinamäki 2008, 18.)

Summa summarum

- Opinnäytetyöllesi nimetään kaksi ohjaajaa.
- Keskustele ohjaajiesi kanssa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa opinnäytetyösi aiheesta ja tee heidän kanssa yhteistyötä koko opinnäytetyöntekoprosessin ajan.
- Keskustele ja sovi molempien ohjaajiesi kanssa ennen kuin alat hankkia tutkimusaineistoa.
- Toimita molemmille ohjaajillesi käsikirjoitus kommentoitavaksi samaan aikaan.
- Keskustele ohjaajiesi kanssa tutkimustulostesi julkistamisesta tiedotusvälineille.
- Varaa aikaa myös ohjaajillesi, jotta he ehtivät perehtyä käsikirjoituksiisi. (Emt.)

HUOM!

- ATK-teknisissä kysymyksissä Sinua auttavat IT-tukihenkilöt.
- ATK-ohjelmistojen (EXCEL, SPSS jne.) sisällöllisissä soveltamiskysymyksissä Sinua auttavat tilastollisten aineiden opettaja opinnäytetyöohjaajiesi lisäksi.
- Opinnäytetyön sisällöllisissä kysymyksissä saat apua ohjaavilta opettajiltasi. (Emt., 18.)
- Opiskelija(t) vastaa(vat) itse opinnäytetyön kuluista. Jos opinnäytetyö tehdään toimeksiannosta tai tilaustyönä, osapuolet sopivat kustannusten jakamisesta.

Ohjaavien opettajien ohjeelliset kommentointi- ja lukukerrat

- Tutkimusaiheen esittely
- Tutkimussuunnitelman hyväksymiskeskustelu
- Teoreettis-metodologisen osuuden jälkeinen palautekeskustelu
- Tulostuksen kirjoittamisen jälkeinen palautekeskustelu
- ”Esitarkastusversion” kommentointi. (Emt., 34.)

Opinnäytetyön esittelymalli

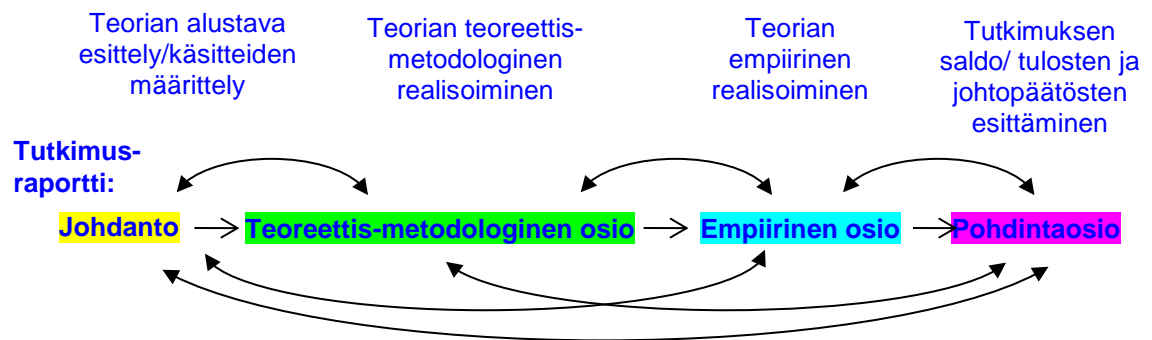
- Laadi tarvittaessa (esim. haastateltaville, yhteistyöorganisaatioille jne.) jaettavaksi opinnäytetyön esittely logolliselle yhdelle A4 paperille, jonka saat ohjaavalta opettajalta.
- Kerro opinnäytetyösi esittelyssä
 - Kuka olet?
 - Mitä tutkit?
 - Miksi tutkit?
 - Miten säilytät saamasi aineiston?
 - Noudatat(ko) tutkimuseettisiä toimintaperiaatteita?
 - Miten raportoit tutkimusjoukolta saamiasi tietoja?
 - Mitä hyötyä tutkimukseesi osallistumisesta on tutkimusjoukkoosi kuuluville?
 - Mistä tutkimusluvan antaja ja tutkimusjoukkoon kuuluvat saavat opinnäytetyösi sen valmistuttua?
 - Kirjoita omat yhteystietosi allekirjoituksellasi.
 - Kirjoita ohjaajiesi yhteystiedot heidän allekirjoituksellaan. (Emt. 36.)

1.7 Tekstin ”juonellistaminen” ns. keskusteluttamismetodilla⁸

Tekstin ”juonellistaminen” ns. keskusteluttamismetodia käyttäen on yksi tapa, jolla raportin pirstaleisuutta on mahdollista vähentää tai sen voi jopa poistaa. ”Juonellistamisidean” mukaisesti opinnäytetyön **johdanto-osiossa** esitellään alustavasti tutkimusteema, tutkimuskysymykset ja teoreettinen viitekehys. **Teoreettis-**

8 **Lähde:** Viinämäki, Leena 2007. Triangulatiivisen tutkimusasetelman soveltamismahdollisuudet. Teoksessa Viinämäki, Leena & Saari, Erkki (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen.

metodologisessa osiossa täsmennetään johdannossa esitettyyn tutkimustee-
maan soveltuva teoreettinen viitekehys, tutkimuksen tavoite ja -asetelma sekä
keskustelutetaan niitä toistensa kanssa. **Empiirisessä osiossa** saatuja tutkimus-
tuloksia keskustelutetaan teoreettis-metodologisen viitekehysten kanssa. **Poh-
dintaosiossa** keskustelutetaan johdanto-osiota, teoreettis-metodologista osiota ja
empiiristä osiota keskenään johtopäätösten esittämiseksi sekä arvioidaan tutki-
mustulosten luotettavuutta. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Tutkimusraportin ”juonellistaminen” keskusteluttamismetodilla.

Raportin jokaisessa osiossa tulee hyödyntää soveltuvaa, relevanttia referenssi-
kirjallisuutta.

1.8 Opinnäytetyön käsikirjoituksen viimeistelyvinkejä⁹

Opinnäytetyön viimeistelyyn myös kannattaa varata riittävästi aikaa. Sosiaalialan
opinnäytetyön viimeistelyvinkeiksi soveltuu Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutki-
muksen aikakauslehti Janus -lehteen artikkeliksi tarkoitettujen käsikirjoitusten ar-
viointikohteet:

- Opinnäytetyön tärkeys aihealueen kannalta
 - onko opinnäytetyö tärkeä omalla tutkimus- ja aihealueellaan?
 - onko opinnäytetyön kysymyksenasettelu kiinnostava ja relevantti?
 - viekö opinnäytetyön kysymyksenasettelu ajattelua eteenpäin?
 - jäsentääkö opinnäytetyön kysymyksenasettelu uudella tavalla ole-
massa olevia keskusteluja?
 - tuoko opinnäytetyön kysymyksenasettelu esiin jotain aiemmin esittä-
mätöntä?

9 **Lähde:** Arviointiprosessi. Artikkeliksi tarkoitettujen käsikirjoitusten arviointikohteet. Janus. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti. (<http://ojs.tsv.fi/index.php/janus/about/editorialPolicies#peerReviewProcess>) soveltaen Lapin ammattikorkeakoulun sosiaalialan opinnäytetyöprosessiin.

- Tutkimusongelman/tehtävän muotoilu
 - onko tutkimusongelma tuotu selkeästi esiin?
 - onko tutkimusongelman muotoilu looginen?
 - miten tutkimusongelma on perusteltu?
- Olemassa olevan tutkimuksen tuntemus
 - onko tekstissä keskitytty asian kannalta merkityksellisiin tutkimuksiin?
 - onko opinnäytetyön kannalta keskeiset käsitteet määritelty kattavasti?
- Käytetyt menetelmät ja niiden raportointi
 - onko opinnäytetyössä käytetyt menetelmät kuvattu tarkoituksenmukaisesti ja riittävän yksityiskohtaisesti sekä onko niiden sopivuutta pohdittu?
 - onko aineisto raportoitu riittävästi sekä onko aineiston luotettavuudesta keskusteltu?
- Analyysin laatu
 - millainen on tekstin tieteellinen loogisuus?
 - noudattaako kirjoittaja johdonmukaisesti itselleen tekstissä asettamaansa tehtävää?
 - ovatko opinnäytetyön tulokset ja johtopäätökset perusteltuja sekä esitetäänkö niiden tueksi riittävästi informaatiota?
 - onko argumentointi johdonmukaista?
- Esitystavan laatu
 - millainen on tekstin luettavuus?
 - miten yhtenäinen työ on?
 - toimivatko otsikoinnit ja kappalejaot?
 - onko kieliasu riittävän selkeä?
 - onko lähteitä käytetty oikeaoppisesti?
 - ovatko kuviot ja taulukot tarkoituksenmukaisia ja ylipäänsä tarpeellisia?
 - onko esittämisjärjestys selkeä?
 - puuttuuko työstä joitain osioita?

Summa summarum: Tarkista vielä kerran ennen opinnäytetyösi arvosteltavaksi jättämistä

- opinnäytetyösi rakenne
- ilmaisu
- tekstiviitteiden ja lähdeluettelon yhtäpitävyys
- ilmaisusi loogisuus
- lopullisen käsikirjoituksen taittaminen (kuviot, taulukot, otsikot jne. sijoittuvat asianmukaisesti sivulle).

VINKKIMATERIAALIA

Aineistoa suomen kielestä

- ✓ <http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/suomi/indeksi.html>

Kirjoittajan ABC-kortti

- ✓ <http://webcqi.oulu.fi/oykk/abc/>

Kielten tukisivut, Oman kielitaidon arviointi (*ruotsi, englanti*)

- ✓ <http://www.avoin.helsinki.fi/oppimateriaalit/kielitaito.htm>

2 LAPIN AMMATTIKORKEAKOULUN OPINNÄYTETYÖOHJEISTO 2016

Tässä pääluvussa kuvataan Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyömalli opinnäytetyön kirjoitusalueella, mikä mahdollistaa kirjoittamis- ja esittämisteknisten aseteluiden suoran hyödyntämisen. Sosiaalialan koulutuksen opinnäytetyön esittämistekniset tarkennukset Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyömalliin on kirjoitettu tässä pääluvussa sinisellä värillä 1. pääluvun tapaan.

Sosiaalialan opinnäytetyön esittämistekniset lisätarkennukset koulutuksen opinnäytetöiden yhtenäisen ulkoasun saavuttamiseksi (ks tark. Liite 1.):

- Päälukujen yhteydessä yms. taitteknisissä tilanteissa on suositeltavaa käyttää Osanvaihdosta Seuraava sivu -toimintoa.
- Jos otsikot sijoittuvat kahdelle riville, niin on suositeltavaa käyttää otsikossa rivinväliä 1.
- Alaviitteiden, luetteloiden, kuvioiden, taulukoiden sekä empiiristen aineistoiesittelyjen fonttityypiksi soveltuu Arial 10 rivivälillä 1.
- Jos leipätekstissä on useita kuvioita ja taulukoita, on tärkeää huolehtia:
 - että fontistot (fonttityyppi ja fonttikoko) ovat samanlaiset jokaisessa kuviossa ja taulukossa
 - että kuvat (leveys 15 cm) ja taulukot (ensisijainen leveys 100 %) ovat mahdollisimman samankokoisia, mikä toteutuu hyödyntämällä koko tekstikentän leveyttä tekstin ulkoasun yhtenäisyyden saavuttamiseksi.
- (Liite)Kuvioista ja -taulukoista on hyvä laatia erilliset luettelot sisällysluettelon jälkeen
- Myös sisennysten osalta on opinnäytetyössä hyvä pyrkiä yhtenäisyyteen käyttämällä 1 cm:n sisennyksiä (alaviitteet, luettelot, empiiriset aineistoiesittelyt)

2.1 Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyöprosessi

Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyöohjeisto 2016 sisältää Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyöprosessikuvauksen aiheen valinnasta työn julkaisemiseen sekä opinnäytetyön ohjeet ja lomakkeet (Taulukot 2.–3.).

Taulukko 2. Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyöprosessi aiheen valinnasta työn julkaisemiseen.

Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyöprosessi aiheen valinnasta työn julkaisemiseen	
✓ Lapin AMK Etusivu / Opiskelijalle / Opinto-opas, AMK-tutkinto / Opinnäytetyöohje	
✓ http://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opinto-opas,-AMK-tutkinto/Opinnaytetyoohje	
Millainen on opinnäytetyö?	http://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opinto-opas,-AMK-tutkinto/Opinnaytetyoohje/AMK-tutkinnon-opinnaytetyo
Opinnäytetyön aloittaminen	http://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opinto-opas,-AMK-tutkinto/Opinnaytetyoohje/Opinnaytetyon-aloittaminen
Opinnäytetyön toteuttaminen	http://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opinto-opas,-AMK-tutkinto/Opinnaytetyoohje/Opinnaytetyon-toteuttaminen
Opinnäytetyön raportointi ja kielenohjaus	http://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opinto-opas,-AMK-tutkinto/Opinnaytetyoohje/Opinnaytetyon-raportointi-ja-kielenohjaus
Kypsyysnäyte	http://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opinto-opas,-AMK-tutkinto/Opinnaytetyoohje/Kypsyysnayte
Opinnäytetyön arviointi	http://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opinto-opas,-AMK-tutkinto/Opinnaytetyoohje/Opinnaytetyon-arviointi
Opinnäytetyön arkistointi ja julkaiseminen	http://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opinto-opas,-AMK-tutkinto/Opinnaytetyoohje/Opinnaytetyon-arkistointi-ja-julkaiseminen

Taulukko 3. Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeet ja lomakkeet.

Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeet ja lomakkeet	
✓	http://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opinto-opas.-AMK-tutkinto/Opinnaytetyoohje/Opinnaytetyon-ohjeet-ja-lomakkeet
✓	<i>Lapin AMK Etusivu / Opiskelijalle / Opinto-opas, AMK-tutkinto / Opinnäytetyöohje</i>
1.	Opinnäytetyön aloittaminen
	<ul style="list-style-type: none"> • Opinnäytetyön ideapaperi • Opinnäytetyön suunnitelmaohje
2.	Opinnäytetyön sopimukset
	<ul style="list-style-type: none"> • Opinnäytetyön toimeksiantosopimus • Opinnäytetyön toimeksiantosopimus, ulkopuolinen rahoitus • Opinnäytetyön tutkimuslupahakemus
3.	Opinnäytetyön raportointi
	<ul style="list-style-type: none"> • Opinnäytetyön malli • Urkund - plagiointin tunnistus http://www.orkund.com/fi/
4.	Opinnäytetyön arviointi
	<ul style="list-style-type: none"> • Opinnäytetyön arviointikriteerit • Opinnäytetyön arviointilomake • Opinnäytetyön itsearviointilomake • Toimeksiantajan arviointilomake • Tutkintolautakunnan menettelyohje • Lapin AMK oikaisupyyntö
5.	Opinnäytetyön palauttaminen
	<ul style="list-style-type: none"> • Opinnäytetyön arkistointi https://yksa.darchive.fi/YKSA3/public/thesis/LA-PINAMK/Thesis.action • Opinnäytetyön kansitus - Opiskelijakunta ROTKO http://www.lapinrotko.fi/fi/palvelut/Opinnaytetoiden-kansitus • Opinnäytetyön kansitus - Insinööriopiskelijayhdistys RovIO http://rovio.insinööri.fi/kirjakauppa/ • Theseus - ammattikorkeakoulujen julkaisuarkisto http://www.theseus.fi/

2.2 Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyön malli 2016

R 1
2
3
4
5

6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

OPINNÄYTETYÖN NIMI (R 21, keskitä, koko 16 pt)

22

Mahdollinen alaotsikko (R23, keskitä, koko 14 pt)

24
25
26
27
28
29
30
31
32
33

Mahdollisen taustaprojektin nimi (R34, keskitä, koko 12 pt)

35

Tekijä (R36, keskitä, Sukunimi Etunimi)

Tekijä (R37, keskitä, Sukunimi Etunimi)

38

Opinnäytetyö (R39, keskitä)

Koulutusala (R40, keskitä)

Koulutus (R41, keskitä)

Tutkintonimike (R42, keskitä)

43

VUOSI (R44, keskitä koko 16 pt)

Koulutusalan nimi
Koulutus
Tutkintonimike

Tekijä	Etunimi Sukunimi	Vuosi	XXXX
Ohjaaja(t)	Etunimi Sukunimi		
Toimeksiantaja	Toimeksiantajan nimi		
Työn nimi	Opinnäytetyön nimi		
Sivu- ja liitesivumäärä	XX + X		

Tiivistelmän perusteella lukija saa kokonaiskuvan opinnäytetyöstä. Tiivistelmässä on selostettu opinnäytetyön tavoitteet ja merkitys alalle sekä mahdolliset tutkimusongelmat, orientaatioperusta, käytetty menetelmä, tutkimusaineisto, tulokset sekä opinnäytetyön johtopäätökset.

Edellä mainitut asiakokonaisuudet esitetään tiivistelmässä ilman otsikointeja.

Tiivistelmässä ei ole yksityiskohtaisia tietoja, viittauksia työn sivuihin, taulukoita, lainauksia, tietoa tai väitteitä, joita ei ole itse työssä.

Tiivistelmän lopussa on tiedonhakuja varten keskeiset asiasanat. Tiivistelmän on mahdollista yhdelle sivulle. Riviväli tiivistelmässä on 1 ja fonttikoko 12 pt.

Avainsanat
Muita tietoja

3–7 asiasanaa YSA:n mukaan
Esim. Työhön liittyy multimediaesitys

School of
Name of Degree Programme
Degree

Author	First name Last name	Year	XXXX
Supervisor	First name Last name		
Commissioned by	Name of the Commissioner		
Subject of thesis	Name of the Thesis		
Number of pages	XX + X		

In the abstract you sum up the data presented in your thesis. You bring the main points without adding anything that has not been mentioned in the thesis including e.g. the aim, methods, research material, results and conclusion. All the detailed facts such as charts or page references are excluded.

No references to literature used are made. Neither are any titles or subtitles used.

Use spacing between lines. Do not divide words into syllables. In the abstract, you most often use the past tense because the work has already been completed.

You should write the abstract only when you have finished your thesis. Use the Finnish abstract as a basis but do not try to translate directly from the Finnish abstract into English; it won't work that way.

At the end of the abstract the key words are listed.

Key words	list of key words (1–7 pcs)
Special remarks	E.g. The thesis includes a multimedia presentation

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	28
2 KÄSITTELYOSA.....	29
2.1 Käsittelyosan rakenne.....	29
2.2 Otsikointi ja sivunumerointi	29
2.3 Kuvat, kuviot, taulukot ja kaavat	30
3 POHDINTA.....	32
4 LÄHTEIDEN MERKINTÄ.....	36
4.1 Tekstiviitteet.....	36
4.2 Lähdeluettelo	40
LÄHTEET.....	45
LIITTEET	47

ALKUSANAT

Alkusanoja käytetään, jos halutaan kiittää työn tekemiseen vaikuttaneita henkilöitä tai organisaatioita.

KÄYTETYT MERKIT JA LYHENTEET

Harvinaisista merkeistä, omatekoisista symboleista ja lyhenteistä laaditaan selitysluettelo. Standardinmukaisia merkintöjä ei selitetä. Lähdeviite merkitään selityksen perään, jos on käytetty jotakin lähdettä.

KYVA	kylmävalssaamo (Viljanen 2011)
op	opintopiste

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön Johdanto-luvulla on kaksi päätehtävää: sen on herätettävä lukijan kiinnostus ja annettava lukijalle alustavat tiedot käsiteltävästä aiheesta. Johdannossa perustellaan aiheen valintaa, esitellään opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus, tausta, viitekehys sekä rajaus.

Johdannossa ei esitetä opinnäytetyön tuloksia eikä johtopäätöksiä. Johdannon jäsentely osoitetaan kappalejaolla. Tarvittaessa käytetään alaotsikointia.

Tämä malli on tehty Lapin AMK:n opinnäytetyöraportin asetteluiden mukaisesti. Opinnäytetyöraportissa työn alkusivut, sivujen asettelu, sivunumerointi, otsikointi, sisällysluettelo, otsikoiden ja kappaleiden välitykset sekä lähteet ja liitteet muotoillaan tämän mallin mukaisesti.

2 KÄSITTELYOSA

2.1 Käsittelyosan rakenne

Opinnäytetyön käsittelyosa rakentuu aiheen, tavoitteen ja toteutustavan mukaisesti. Selostuksessa edetään johdonmukaisesti. Sisältö jäsenellään pää- ja alaotsikoinnilla sekä muilla tehokeinoilla. Sisällön rakentamisessa käytetyt lähteet osoitetaan lukijalle riittävän selvästi jäljempänä annettavien ohjeiden mukaisesti.

Asian käsittely jakaantuu pää- ja alalukuihin sekä tekstikappaleisiin. Pääluvut alkavat omilta sivuiltaan. Tarvittaessa tehdään pakotettu sivunvaihto. Alalukuja tehdään vain silloin, jos niitä tulee useampia kuin yksi. Numeroitu pää- tai alaluku koostuu vähintään kahdesta kappaleesta. Teksti tulee suunnitella niin, että kolme otsikkotasoa riittää. Alalukujen otsikointi aloitetaan heti luvun pääotsikon jälkeen.

Teksti jaetaan asian käsittelyn mukaisesti kappaleisiin. Pääsääntö on, että kun tekstissä siirrytään uuteen asiaan tai asian käsittelyssä uuteen vaiheeseen, aloitetaan uusi kappale. Liian pitkät kappaleet ovat raskaslukuisia, liian lyhyet kappaleet rikkovat tekstikokonaisuutta.

Kappaleissa käytetään normaalityyliä (tyyli: Opinnäytetyö), joka on muokattu seuraavasti: fontti Arial, 12 pt. Kappalevälistys on ennen 0 ja jälkeen 12, riviväli on 1,5. Tekstin molemmat reunat tasataan. Samanaikaisesti käytetään automaattista tavutusta. Sivun asetukset ovat seuraavat: ylä 2 cm, ala 2 cm, vasen 4 cm, oikea 2 cm. Ylä- ja alatunniste ovat 1,25 cm.

2.2 Otsikointi ja sivunumerointi

Otsikoiden tulee olla lyhyitä, nasevia ja käsiteltävän asian kattavia toteavia ilmaisuja. Otsikoissa ei saa olla liikaa informaatiota, mutta otsikoiden tulee olla sellaisia, että lukija näkee jo sisällysluettelosta, mitä työ käsittelee ja miten se etenee. Sisällysluetteloon luokitellaan otsikot ja alaotsikot tämän mallin mukaisesti. Pääotsikoiden tyyli on Otsikko 1, alaotsikoiden tyyli on Otsikko 2 jne.

Sivujen laskeminen aloitetaan kansilehdeltä ja sivunumeroiden merkitseminen Alkusanat-sivulta. Sivunumerot sijoitetaan ylätunnisteeseen keskelle. Jos opinäytetyöhön ei tule Alkusanat-sivua tai Käytetyt merkit ja lyhenteet -sivua, sivujen merkitseminen aloitetaan sisällysluettelon jälkeiseltä sivulta. Sivunumerointi jatkuu lähteissä ja liitteissä normaalisti työn loppuun asti. Työn koko sivumäärä ja liitesivujen määrä merkitään tiivistelmään. Jos työssä on muita liitteitä, tieto merkitään sekä tiivistelmään että liiteluettelosivulle.

Sisällysluettelo sijoitetaan abstractin jälkeen. Sisällysluettelosta käytetään työssä nimitystä SISÄLLYS. Sisällysluettelo luodaan automaattisesti tekstinkäsittelyohjelmalla. Näin varmistetaan, että sisällysluettelon ja tekstin otsikot vastaavat toisiaan ja että sivunumerot ovat kohdallaan. Word-tekstinkäsittelyohjelmaa käytettäessä automaattinen sisällysluettelo luodaan mallista. Sisällysluettelossa käytetään fonttia Arial ja pistekokoa 12.

2.3 Kuvat, kuviot, taulukot ja kaavat

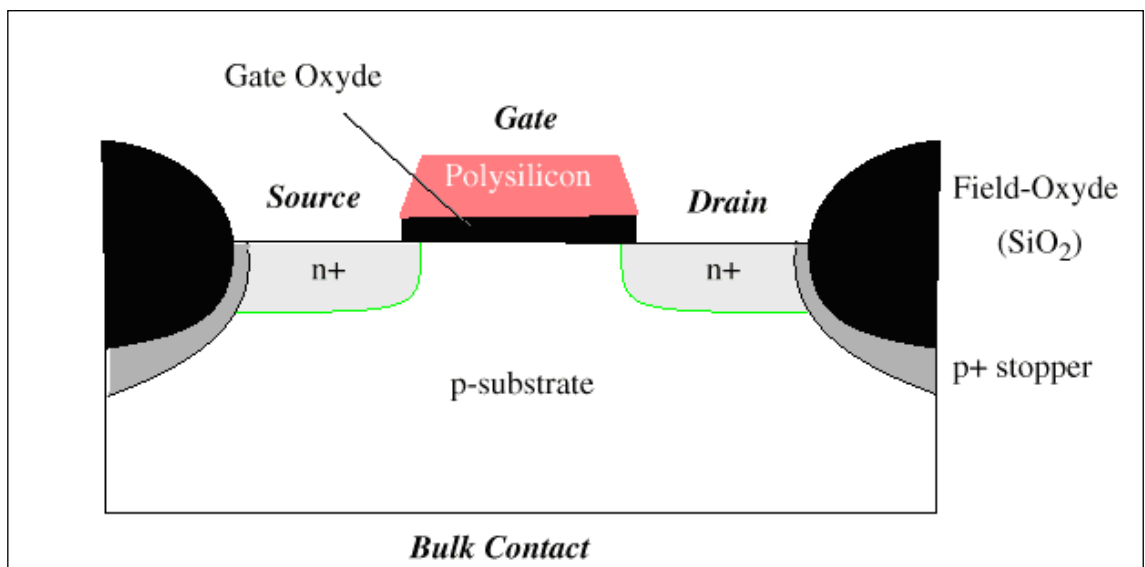
Kuvat, kuviot, taulukot ja kaavat on selitettävä tekstissä. Taulukot numeroidaan sekä otsikoidaan juoksevasti taulukon yläpuolelle (Taulukko 1) ja kuvat ja kuviot näiden alapuolelle. Jos taulukko, kuva tai kuvio on otettu lähteestä, täytyy lähdeviittaus merkitä taulukko-, kuva- tai kuvio-otsikon perään. Jokaiseen taulukkoon, kuvaan, kuvioon ja kaavaan on viitattava ainakin yhden kerran tekstissä näin (Kuvio 1).

On kiinnitettävä huomiota siihen, että kuvien, kuvioiden ja taulukoiden nimet ovat informatiivisia ja kertovat lukijalle sisällön kannalta oleellista tietoa. Kuvien, kuvioiden ja taulukoiden muotoa ja rakennetta kannattaa tarkoin harkita, jotta ne todella välittäisivät työn kannalta oleellista tietoa yksityiskohtaisesti ja havainnollisesti.

Taulukko 1. Päivien lukumäärä eri kuukausina (mahdollinen lähdeviite)

Kuukausi	Päiviä	Kuukausi	Päiviä
Tammikuu	31	Heinäkuu	31
Helmikuu	28	Elokuu	31
Maaliskuu	31	Syyskuu	30
Huhtikuu	30	Lokakuu	31
Toukokuu	31	Marraskuu	30
Kesäkuu	30	Joulukuu	31

Pää- tai alalukua ei voi suoraan aloittaa kuviolla eikä taulukolla, vaan otsikon ja kuvion välissä täytyy olla tekstiä. Kuvioita ja taulukoita ei myöskään voi sijoittaa peräkkäin, vaan niiden välissä tulee olla tekstiä.

Kuvio 1. MOS-transistori (mahdollinen lähdeviite)

Kaavat numeroidaan juoksevasti.

$$\dot{V} = C \times \Delta P^n \quad (1)$$

missä

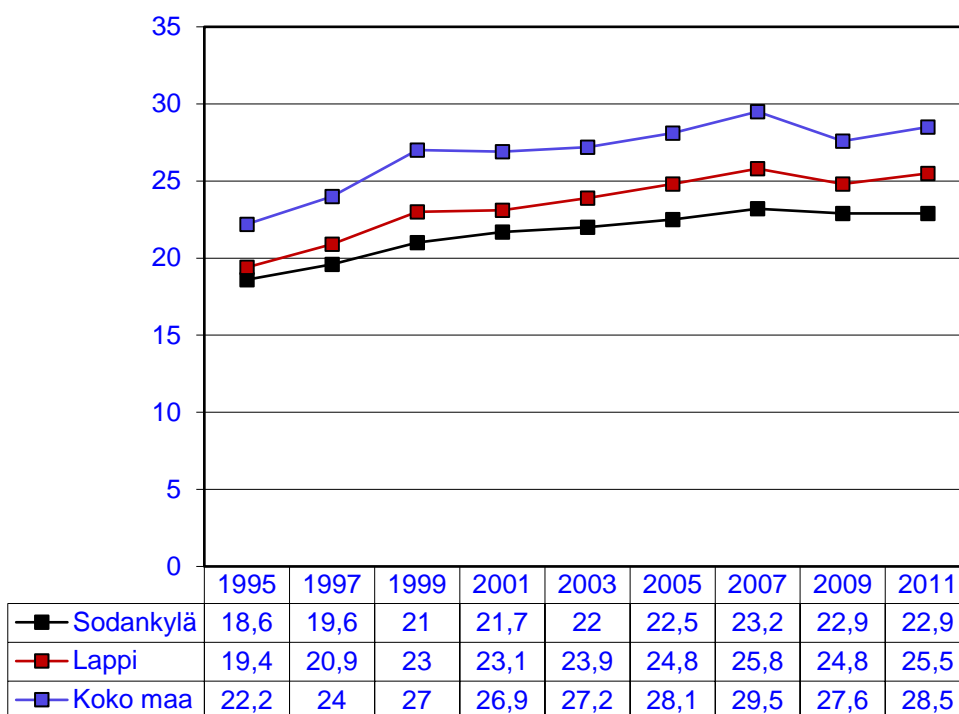
\dot{V}	on	ilman tilavuusvirta [m ³ /h]
C	on	kerroin (flow coefficient) [m ³ /(h*Pa) ⁿ]
ΔP	on	paine-ero rakennuksen sisä- ja ulkopuolen välillä [Pa]
n	on	eksponentti, joka riippuu virtaustyyppistä (laminaarinen 0,5 – turbulenttinen 1,0).

Sosiaalialan koulutuksen täydennykset Lapin ammattikorkeakoulun opin- näytetyömalliin

Kuvioiden ja taulukoiden, kuten muidenkin empiiristen aineistojen käytön osalta on hyvä myös miettiä niiden tuomaa informaatioarvoa (esim. kuvio vs. taulukko) oppinäytetyön kysymyksen asettelun kannalta.

Kuvioiden ja taulukoiden fonttityypiksi soveltuu Arial 10.

Esimerkit kuviosta ja alaviitteestä fontistoineen:

Kuvio 7. Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot¹⁰, naiset ja miehet yhteensä (Viinamäki 2015, 20).

Alaviite sisennetään 1 cm, alaviiteteksti kirjoitetaan fonttikoolla Arial 10 ja rivinvälillä 1.

10 (id: 3126) Indikaattori ilmaisee tarkasteltavan alueen asuntokuntien käytettävissä olevien rahatulujen jakautumista. Gini-kerroin on yksi yleisimmin käytetyistä tuloerojen mittareista. Gini-kertoimessa tuloerojen taso on kiteytetty yhteen lukuarvoon, mikä voi vaihdella nollan ja yhden välillä. Gini-kertoimen arvot esitetään usein myös sadalla kerrottuna, jolloin kertoimen maksimiarvo on 100. Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisempi tulonjako on. Työllisyys ja työttömyys ovat keskeisimmät tuloeroihin vaikuttavat tekijät. Hyvin suurten tuloerojen katsotaan heikentävän sosiaalista koheesiota, luottamusta ja liikkuvuutta, joiden heikkenemisellä on negatiivisia vaikutuksia väestön hyvinvointiin ja talouteen. **Lähde:** THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005–2012. Tiedot on poimittu 12.12.2013.

Esimerkki taulukosta fontistoineen:

Taulukko 4. Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot¹¹, naiset ja miehet yhteensä (Viinamäki 2015, 20).

	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011
Sodankylä	18,6	19,6	21	21,7	22	22,5	23,2	22,9	22,9
Lappi	19,4	20,9	23	23,1	23,9	24,8	25,8	24,8	25,5
Koko maa	22,2	24	27	26,9	27,2	28,1	29,5	27,6	28,5

Esimerkki empiirisestä aineistositaatista:

Sosiaalialan opinnäytetöissä hankitaan empiiristä aineistoa myös haastattelemalla tutkimusjoukkoon kuuluvia tai tekemällä sisällönanalyysejä esimerkiksi erilaisista asiakirjadokumenteista.

Empiiriset aineistositaatit on hyvä sisentää (1 cm oikealta ja vasemmalta), kirjoittaa rivinvälillä 1 ja tarvittaessa kursivoida:

”Opinnoissa ei enää tarvita perusopetuksen asioita, koska kaikki jo osaavat ja tietävät ne aikaisemmista opinnoistaan. ... Opiskelijoille on annettava tarpeeksi haasteita, jotta pohtiminen lähtee liikkeelle ja keskustelua syntyy. Itse koin esseen tekemisen oppimisen kannalta parhaaksi mahdolliseksi tavaksi oppia. Se, että joutui otamaan paljon asioista selvää ja olemaan kuulolla myös tunnilla antoi haasteen selvitä voittajana. ... Sain mielestäni valmiuksia kohdata suuriakin haasteita ja välineen siihen, kuinka saan asian selvitettyä.” (Sosionomi (ylempi AMK) –tutkinnon suorittaneen kokemus opetussuunnitelmasta 2012)

11 (id: 3126) Indikaattori ilmaisee tarkasteltavan alueen asuntokuntien käytettävissä olevien rahatulojen jakautumista. Gini-kerroin on yksi yleisimmin käytetyistä tuloerojen mittareista. Gini-kertoimessa tuloerojen taso on kiteytetty yhteen lukuarvoon, mikä voi vaihdella nollan ja yhden välillä. Gini-kertoimen arvot esitetään usein myös sadalla kerrottuna, jolloin kertoimen maksimiarvo on 100. Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisempi tulonjako on. Työllisyys ja työttömyys ovat keskeisimmät tuloeroihin vaikuttavat tekijät. Hyvin suurten tuloerojen katsotaan heikentävän sosiaalista koheesiota, luottamusta ja liikkuvuutta, joiden heikkenemisellä on negatiivisia vaikutuksia väestön hyvinvointiin ja talouteen. Lähde: THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005–2012. Tiedot on poimittu 12.12.2013.

Esimerkki luettelosta:

Sosiaalialan opinnäytetöissä voidaan esittää asioita myös luetteloissa esimerkiksi tiivistämään keskeisiä tutkimustuloksia.

Luettelot on hyvä sisentää 1 cm ja kirjoittaa rivinvälillä 1 sekä käyttää systemaattisesti valittua luettelosymbolia.

Sosionomien (AMK) ydinosaamista voidaankin jäsentää kuuden kompetenssin kautta:

- Sosiaalialan eettinen osaaminen
- Asiakastyön osaaminen
- Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen
- Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen
- Tutkimuksellinen kehittämisosaaminen
- Johtamisosaaminen¹²

12 Lähde: KOMPETENSSIT SOSIONOMIEN (AMK JA YLEMPI AMK) YDINOSAAMISEN AVAAJINA Tuula Rouhiainen-Valo & Teemu Rantanen & Raija Hovi-Pulsa & Sirpa Tietäväinen. Teoksessa Viinamäki, Leena (toim.) Sosionomin ammatti ja työ 2010–2025. Havaintoja ja päätelmiä sosionomien (AMK & ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Raportteja ja tutkimuksia 3/2010, 9–36. Viitattu 3.1.2016 http://www.tokem.fi/kirjasto/tiedostot/viinamaki_A_3_2010.pdf.

3 POHDINTA

Opinnäytetyöraportin lopussa on luku Pohdinta, jossa tiivistetään työn olennainen sisältö ja arvioidaan, miten tavoitteet on saavutettu. Pohdinnan aluksi voidaan todeta työn johtopäätökset. Siinä esitetään yleispohdintaa aiheesta, tutkimuseettistä pohdintaa, tehtävän tekemiseen liittyvää arviointia, omia oppimiskokemuksia ja opinnäytetyön hyödynnettävyyttä. Pohdinnassa arvioidaan myös tutkimuksen luotettavuutta, teorian ja käytännön vastaavuutta, eettisyyttä sekä uusia jatkotutkimuksen ja -kehityksen aiheita. Luvussa ei esitetä enää uusia asioita.

Tulosten johtopäätökset voidaan kirjoittaa myös ennen Pohdinta-lukua. Tällöin otsikoksi tulee Johtopäätökset.

4 LÄHTEIDEN MERKINTÄ

4.1 Tekstiviitteet

Työssä käytettyjen tietolähteiden esittäminen lisää tekstin luotettavuutta. Lähteet mainitaan sekä lähdeviitteinä tekstissä että lähdeluettelona tekstin lopussa. Lähteinä on käytettävä mahdollisimman tuoreita julkaisuja. Lähteistä saatuja tietoja tulee mieluummin referoida omin sanoin kuin lainata suoraan. Tarkoitus on, että kirjoittajan ja lähteiden välillä on vuoropuhelua, jonka kirjoittaja osoittaa tekstissä kielellisin keinoin.

Periaatteena lähteiden merkitsemisessä on se, että lukijan on saatava lähdeviitteestä selville, kenen tietoja tai ajatuksia kirjoittaja lainaa, mistä tiedon voi tarkistaa ja millä tavoin hän liittää eri lähteiden tiedot toisiinsa ja omiin pohdintoihinsa. Suoria lainauksia tulee välttää. Tarvittaessa pitkä suora lainaus sisennetään 1 cm tai kursivoidaan. Virkkeen sisälle tuleva lyhyt suora lainaus merkitään lainausmerkein. Lähdetieto merkitään välittömästi suoran lainauksen yhteyteen.

Tekstiviitteessä viitetieto merkitään sulkuihin. On huomattava, että viitteen vaikutus katkeaa aina kappaleen rajalla. Jokaiseen kappaleeseen on siis merkittävä oma viite, vaikka samoja lähteitä käytettäisiin useammassa peräkkäisessä kappaleessa.

Tekstiviitteeseen merkitään

- kirjoittajan sukunimi (tai kirjoittajien sukunimet)
- julkaisun painovuosi ja
- sivut, joihin viitataan.

Viittaustapa on sama, onpa viitteenä kirja, lehtiartikkeli, opinnäyte, haastattelu, Internet-sivu tai esitelmä. Sukunimen jälkeen kirjoitetaan ilman välimerkkiä vuosiluku, pilkku erottaa sivunumerot vuosiluvusta. Seuraavassa on esitetty esimerkkejä tyypillisimmistä tekstiviitteistä. Lisätietoja ja tarkempia ohjeita on kirjassa Tutki ja kirjoita (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009 tai uudempi).

Perusviitemalli

Jos **tekijöitä on yksi**, viitteeseen kirjoitetaan tekijän sukunimi, teoksen ilmestymisvuosi ja sivunumerot. Jos viitataan saman teoksen useaan eri kohtaan, merkitään sivut rajaluvuin tai erotetaan toisistaan pilkulla. Rajakohtailmauksissa käytetään ajatusviivaa (–), joka kirjoitetaan kiinni sivunumeroiden molempiin ääripäihin.

(Hakala 2013, 43) tai

(Hakala 2013, 34–55, 68), jos viite koskee useaa sivua.

Jos samalta tekijältä on käytetty työssä useita samalta vuodelta olevia lähteitä, ne erotetaan toisistaan merkitsemällä viitteeseen vuosiluvun jälkeen lähteiden nimen aakkosjärjestyksen mukaisesti a, b tai c jne.:

(Vilkkä 2007b, 63)

Jos samassa viitteessä on käytetty saman tekijän eri vuosina ilmestyneitä teoksia, merkitään se seuraavasti:

(Getz 2003, 100–105; 2007, 23; 2012, 33–45)

Kun **tekijöitä on kaksi**, merkitään molemmat tekijät viitteeseen, viitattiinpa lähteeseen ensimmäistä tai toista kertaa. Sukunimet erotetaan toisistaan &-merkillä, jonka molemmiin puolin tulee välilyönti:

(Hirsjärvi & Hurme 2008, 55)

Kun **tekijöitä on kolmesta viiteen**, kirjoitetaan viitteeseen ensimmäistä kertaa viitattaessa kaikki sukunimet:

(Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 21)

Myöhemmissä viittauksissa kirjoitetaan vain ensimmäinen sukunimi ja lyhenne ym. Jos **tekijöitä on kuusi tai enemmän**, voidaan tätä merkintää käyttää jo ensimmäistä kertaa viitattaessa.

(Hirsjärvi ym. 2013, 35)

Jos lähteenä käytetyn julkaisun **tekijää ei ole merkitty**, tekstiin merkitään viitteeksi julkaisun nimi, vuosiluku ja sivu(t):

(Toiminnanohjaus ja laadunhallinta Lapin ammattikorkeakoulussa 2015, 8)

Jos samaan tekstikohtaan on koottu tietoa useammasta lähteestä, voidaan eri lähteet merkitä samaan tekstiviitteeseen pääsääntöisesti aikajärjestyksessä. Tällöin tekstissä tulee kielellisesti osoittaa lukijalle, mistä lähteestä mikäkin tieto on referoitu. Viitteet erotetaan toisistaan puolipisteellä.

(Vilkkä 2006, 224; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 21)

Lait ja asetukset

Lakien ja asetusten tekstiviitteessä mainitaan nimi, numero, vuosi, luku, pykälä ja momentti. Momentti merkitään, jos pykälässä on useampi kuin yksi momentti. Luku ja pykälä erotetaan toisistaan kaksoispisteellä sekä pykälä ja momentti pisteellä. Ennen pykälämerkkiä kirjoitetaan välilyönti.

(Rakennerahastolaki 272/2010 5:12.3 §)

Sähköiset lähteet

Sähköisistä lähteistä merkitään tekstiviitteeseen kirjoittajan nimi ja julkaisuvuosi. Jos sähköisen julkaisun henkilötekijä ei ole tiedossa, merkitään lähteeksi julkaisun nimi ja vuosi. Tämä koskee esim. pdf-julkaisuja. Henkilötekijättömiin www-sivuihin viitataan ylläpidosta vastaavan organisaation nimellä. Sivunumerot merkitään vain, jos ne näkyvät dokumentissa. Sähköisten lähteiden tekstiviitteet eivät poikkea ulkoasultaan painettujen lähteiden tekstiviitteistä.

Viittaus sähköiseen julkaisuun, jonka henkilötekijät ovat tiedossa:

(Hannula & Koivuranta 2015, 12)

(Karjalainen 2015)

Viittaus sähköisen julkaisun nimellä, kun tekijöitä ei tiedetä:

(Alkoholiasiat ravintolassa 2014, 5)

(Huippuostajan työkirja 2013)

(Suomen virallinen tilasto: Majoitustilasto 2015)

Viittaus www-sivuun ylläpitäjäorganisaation nimellä, kun henkilötekijöitä ei tiedetä:

(Lapin AMK 2015)

E-kirjaan viitataan tekstissä kuten painettuun kirjaan.

(Lahti 2014, 33–42)

Sähköpostiviestin tekstiviitteessä mainitaan viestin lähettäjän sukunimi ja vuosi.

(Tietäväinen 2011)

Suulliset lähteet

Haastatteluista, keskusteluista ja luennoista mainitaan henkilön sukunimi ja vuosi.

(Viljanen 2011)

Pisteen paikka

Kun **viite kohdistuu vain yhden virkkeen tietoihin**, viite merkitään virkkeen sisään ja virkkeen lopettava piste on vasta viitteen sulkumerkin jälkeen:

Tällaisia yhteen liitettyjä toimintoja pidetään keskustelunanalyysissä intersubjektiiivisuuden perustavina rakennusaineiksina (Heritage 1996, 249–252).

Samaan virkkeeseen voidaan sijoittaa **useita erillisiä viitteitä**. Viite merkitään välittömästi sen tiedon perään, johon viite kohdistuu:

Vaikka modaaliverbeistä käytetäänkin kielessä yleisimmin juuri voida-verbiä (Hakulinen & Sorjonen 1989, 76) ja vaikka neuvottelukeskusteluissakin voitko on Kangasharjun (1991, 107–112) tekemien havaintojen mukaan kon-

ventionaalistunut neuvottelijoiden käyttöön, on aineistoni työpaikan sisäisten rutiiniasioiden käsittelyssä voida-verbin runsas käyttö merkille pantavaa.

Kun **viite kohdistuu useampaan kuin yhteen virkkeeseen**, sulkumerkkiä edeltää piste. Sulkujen sisään merkitään loppuun piste ennen loppusulkumerkkiä.

Institutionaalisella keskustelulla tarkoitetaan sellaista keskustelupuhetta, jonka avulla puhujat suorittavat erityisiä institutionaalisia tehtäviä. Eri instituutioissa käydyt asiakkaiden ja ammattilaisten väliset keskustelut samoin kuin ammattilaisten keskinäiset puheetkin ovat institutionaalista keskustelua. (Peräkylä 1997, 177.)

Toissijainen lähde

Lähteenä pitäisi aina käyttää ensisijaista, alkuperäistä lähdettä. Toissijaisen lähteen käyttö on kuitenkin joskus perusteltua. Viite toissijaisessa lähteessä alkuperäiseen lähteeseen voidaan merkitä seuraavilla tavoilla:

Uusikylä (1994, 132) on todennut Callahaniin (1990) viitaten – –.

(Vuorinen 1991, Silvosen 1992, 150 mukaan)

Seuraavassa esimerkissä Poikeloiden artikkeli on toissijainen lähde, jossa käsitellään Kolbin alkuperäistä teosta:

Poikelan ja Poikelan (2010, 25) mukaan Kolb (1984) pyrkii integroimaan työn, koulutuksen ja henkilökohtaisen kasvun holistiseksi näkemykseksi oppimisesta.

4.2 Lähdeluettelo

Lähdeluettelon tarkoitus on johdattaa lukija alkuperäisen tiedon lähteille. Lähteissä luetellaan aakkosjärjestyksessä kaikki tekstissä viitatuksi lähteet. Jokaisesta lähdeluetteloon merkitystä lähteestä on löydettävä ainakin yksi viittaus tekstistä. Lähteet merkitään lähdeluetteloon ensisijaisesti kirjoittajan tai kirjoittajien sukunimen mukaan. Jos kirjoittajaa ei ole mainittu, lähdemerkintä tulee julkaisun nimen

mukaan. Jos tämäkin tieto puuttuu, lähdetieto tulee julkaisijan mukaan. Joskus (harvoin) joudutaan merkitsemään tekijätiedoksi Tuntematon.

Jos tekijältä on useita julkaisuja, ne merkitään aikajärjestyksessä ilmestymisvuoden mukaan. Jos tekijä on julkaissut samana vuonna useita julkaisuja, ne erotetaan toisistaan lisäämällä vuosiluvun perään a, b, c jne.

Digitaalisten kokotekstiaineistojen lisääntyminen on johtanut lisääntyvään plagiointiin. Verkkoaineistojen käyttöä ja niihin viittaamista koskevat samat säännöt kuin painettuja aineistoja. Sekä verkko- että painettuja aineistoja tulee mieluummin referoida omin sanoin kuin käyttää suoria lainauksia (Hirsjärvi ym. 2009, 106–108.) Plagiointi voi johtaa opinnäytetyön hylkäämiseen. Lapin ammattikorkeakoulussa on käytössä ohjelma, jolla tunnistetaan plagioidut tekstit.

Lähdeluettelo sijoitetaan työn loppuun ja otsikoidaan sanalla LÄHTEET. Vaikka lähdeluettelo kuuluukin kiinteästi työhön, sen otsikkoa ei numeroida.

Seuraavassa ohjeessa lähteet on eritelty lähdetyypeittäin mallin löytämisen helpottamiseksi. Painoasu on sama kuin lähdeluettelossa. Opinnäytetyössä lähteet luetellaan aakkosjärjestyksessä ilman väliotsikoita.

Lisätietoja lähteiden merkintään on teoksessa Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15.–20. painos. Helsinki: Tammi.

Kirjalähteet

Vilka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.

Jos lähteessä on useita tekijöitä, mainitaan kaikki tekijät. Nimien väliin laitetaan pilkku, paitsi kahden viimeisen nimen välissä on &-merkki.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Lähteenä kokoomateoksen artikkeli

Anttila, K. 2011. Asiantuntijuuden kehittymisestä. Teoksessa J. Kaisto & J. O. Liimatainen (toim.) Asiantuntijaksi kasvun tukeminen korkeakoulussa. Ajatuksia urasta, asiantuntijuudesta ja opiskelun etenemisestä. Oulu: Oulun yliopisto, 18–25.

Hujanen, J. 2003. Lukijasta tekijäksi? Verkkomedia ja vuorovaikutteisen journalismin mahdollisuus. Teoksessa T. Modinos & A. Suoninen (toim.) Merkillinen media. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 64–98.

Sarjajulkaisut, raportit, komiteanmietinnöt

Nummela, P., Friman, M., Lampinen, O. & Volanen, M. 2008. Ammattikorkeakoulut ja sivistys. Opetusministeriön julkaisuja 2008:34.

Turun korkeakoulujen kirjasto- ja tietopalveluiden kehittäminen 2008. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:7.

Tasa-arvolain uudistamistoimikunnan mietintö. Komiteanmietintö 2002:9. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Lähteenä tieteellinen artikkeli (journaaliartikkeli)

Coulter, K. S. & Coulter, R. A. 2002. Determinants of trust in a service provider: the moderating role of length of relationship. *The Journal of Service Marketing* Vol. 16 No 1, 35–50.

Uusitalo-Malmivaara, L., Kankaanpää, P., Mäkinen, T., Raeluoto, T., Rauttu, K., Tarhala, V. & Lehto, J. E. 2012. Are special education students happy? *Scandinavian Journal of Educational Research* 56, 419–437.

Worthington, B. 2003. Change in an Estonian Resort. *Contrasting Development Contexts. Annals of Tourism Research* Vol. 30. No 2, 369–385. Viitattu 8.4.2015 [http://dx.doi.org/10.1016/S0160-7383\(02\)00105-6](http://dx.doi.org/10.1016/S0160-7383(02)00105-6).

Edellisessä esimerkissä käytetään doi.org-numerosarjaa, joka kertoo elektronisen aineiston pysyvän sijainnin verkossa (DOI = Digital Object Identifier). DOI-numerosarja on annettu tieteellisen artikkelin viitetiedoissa.

Opinnäytetyöt

Laaksamo, O.-M. 2014. Verkkoroolipelaaminen ja sosialisatio. *World of Warcraft -pelit osakulttuurisena toimintana sosialisatian näkökulmasta*. Lapin yliopisto. Sosiaalityö. Pro gradu -tutkielma.

Lehti- ja aikakausjulkaisuartikkelit

Kankare, M. 2011. Pelko nostaa ydinvoiman hintaa. *Talouselämä* 25.3.2011, 18.

Sullivan, J. 2009. Social Media and the Brand New Classroom. *Food Service Europe & Middle East* 6/2009, 46.

Lait ja asetukset

Rakennerahastolaki 29.12.2006/1401.

Sähköiset lähteet

Kirjoittajan mukaan, jos kirjoittaja on tiedossa:

Hannula, T. & Koivuranta, E. 2015. Esimiehen käsikirja työssä jaksamiseen. Konfliktit ja työhyvinvointi. Rovaniemi: Lapin ammattikorkeakoulu. Sarja D. Muut julkaisut 1/2015. Viitattu 3.12.2015 <https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/92633/D1%202015%20Esimiehen%20kasikirja%20tyossa%20jaksamiseen.pdf?sequence=1>.

Karjalainen, M. 2015. Nämä kaksi ovat vaikeimmat. Turvapaikanhakijat ja opiskelijat ratkoivat yhdessä kotouttamista. *Talouselämä* 3.12.2015. Viitattu 4.12.2015 <http://www.talouselama.fi/uutiset/nama-kaksi-ovat-vaikeimmat-turvapaikanhakijat-ja-opiskelijat-ratkoivat-yhdessa-kotouttamista-6130315>.

Lahti, L. 2014. Monikulttuurinen työelämä. Hyväksi ihmiselle, hyväksi bisnekselle. Helsinki: Talentum Media Oy. E-kirja. Viitattu 3.12.2015 <https://luc.finna.fi/lapinamk/>, Talentum verkkokirjahylly.

Julkaisun nimen mukaan, jos kirjoittaja ei ole tiedossa:

Alkoholiasiat ravintolassa 2014. Ohje 6/2014. Helsinki: Valvira. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Viitattu 19.9.2014 http://www.valvira.fi/files/ohjeet/Alkoholiasiat_ravintolassa.pdf.

Huippuostajan työkirja 2013. Huippuostajat-ohjelma on innovatiivisen hankinnan asialla. Helsinki: Tekes. Viitattu 3.12.2015 www.tekes.fi/globalassets/julkaisut/huippuostajan_tyokirja_2013.pdf.

Suomen virallinen tilasto: Majoitustilasto 2015. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 3.12.2015 http://www.stat.fi/til/matk/2015/09/matk_2015_09_2015-11-19_tie_001_fi.html.

WWW-sivun ylläpidosta vastaavan organisaation mukaan:

Lapin AMK 2015. Hyvinvointiapteekki. Viitattu 3.12.2015 <http://www.lapinamk.fi/fi/Tyoelamalle/Kehittamisymparistot/Hyvinvointiapteekki>.

Sähköpostiviestit

Sähköpostiviestistä mainitaan lähettäjän sukunimi, etunimen ensimmäinen kirjain, vuosi, sähköpostiviestin otsikko, vastaanottaja ja ajankohta ja tulostusajankohta.

Tietäväinen, A. 2014. Opinnäytetyön esittämisestä. Sähköposti kalle.kehveli@lapinamk.fi 11.4.2014. Tulostettu 15.4.2014.

Suulliset lähteet

Haastatteluista, keskusteluista ja luennoista mainitaan henkilön sukunimi, etunimen ensimmäinen kirjain, vuosi, organisaatio, titteli/arvo/asema, haastattelu/keskustelu/luento, luennon otsikko ja ajankohta.

Viljanen, S. 2011. Digital Equipment Corporation Oy. Tuotantopäällikön haastattelu 12.4.2011.

DVD- tai videonauhoitteet

Ruudun hurma 1996. Videonauhoite. Toim. Ritva Leino. Ylen avoin yliopisto. TV1. Opetusohjelmat.

Elokuvat

Mies vailla menneisyyttä 2002. Elokuva. Ohjaus: Aki Kaurismäki. Tuotanto: Bavaria Film Pandora Filmproduktion & Pyramide Productions & Sputnik & Yleisradio (YLE).

Omat teokset

Munapään tarina 2005. Animaatio. Ohjaus: Tero Mäkelä. Tuotanto: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, Tornio.

LÄHTEET

Tässä on malli lähdeluettelosta. Luettelossa on myös hyödyllistä opinnäytekirjallisuutta. Mallilähdeluettelossa on kappalevälistys (ennen 0 pt, jälkeen 12 pt, rivi-väli 1), joka tulee automaattisesti, kun painaa palautusnäppäintä (Enter/Return) lähteen lopussa. Eri lähteiden välissä ei tällöin tarvita ylimääräistä tyhjää riviä.

Alasuutari, P. 2007. Laadullinen tutkimus. 6. painos. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7. painos. Tampere: Vastapaino.

Hakala, J. T. 2004. Opinnäyteopas ammattikorkeakouluille. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. Viitattu 16.12.2015 <https://luc.finna.fi/lapinamk/>, Ellibs.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

– 2013. Tutki ja kirjoita. 18. painos. Helsinki: Tammi.

Hujanen, J. 2003. Lukijasta tekijäksi? Verkkomedia ja vuorovaikutteisen journalismin mahdollisuus. Teoksessa T. Modinos & A. Suoninen (toim.) Merkillinen media. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 64–98.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kankare, M. 2011. Pelko nostaa ydinvoiman hintaa. Talouselämä 25.3.2011, 18.

Laaksamo, O.-M. 2014. Verkkoroolipelaaminen ja sosialisatio. World of Warcraft -pelit osakulttuurisena toimintana sosialisatian näkökulmasta. Lapin yliopisto. Sosiaalityö. Pro gradu -tutkielma.

Mies vailla menneisyyttä 2002. Elokuva. Ohjaus: Aki Kaurismäki. Tuotanto: Bavaria Film Pandora Filmproduktion & Pyramide Productions & Sputnik & Yleisradio (YLE).

Munapään tarina 2005. Animaatio. Ohjaus: Tero Mäkelä. Tuotanto: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, Tornio.

Nummela, P., Friman, M., Lampinen, O. & Volanen, M. 2008. Ammattikorkeakoulut ja sivistys. Opetusministeriön julkaisuja 2008:34.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät: uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro.

Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Työkirja ammattikorkeakouluun. Jokioinen: e-Oppi Oy. E-kirja. Viitattu 14.12.2015
<https://luc.finna.fi/lapinamk/>, Ellibs.

Rakennerahastolaki 29.12.2006/1401.

Ruudun hurma 1996. Videonauhoite. Toim. Ritva Leino. Ylen avoin yliopisto. TV1. Opetusohjelmat.

SFS-EN 10088-2. 2014. Ruostumattomat teräkset. Osa 2: Yleiseen käyttöön tarkoitetut korroosionkestävät levyt ja nauhat. Tekniset toimitusehdot. Helsinki: SFS.

Sullivan, J. 2009. Social Media and the Brand New Classroom. Food Service Europe & Middle East 6/2009, 46.

Tasa-arvolain uudistamistoimikunnan mietintö. Komiteamietintö 2002:9. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Tietäväinen, A. 2014. Opinnäytetyön esittämisestä. Sähköposti kalle.kehveli@lapinamk.fi 11.4.2014. Tulostettu 15.4.2014.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampere University Press.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. 2007. Tutki ja lue. Johdatus tieteellisen tekstin ymmärtämiseen. Helsinki: Tammi.

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi.

Viljanen, S. 2011. Digital Equipment Corporation Oy. Tuotantopäällikön haastattelu. 12.4.2011.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.

– 2007a. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

– 2007b. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

Liitteistä tehdään liiteluettelo, joka on omalla sivulla ennen varsinaisia liitesivuja. Liitteet on numeroimaton otsikko ja merkitään sisällykseen ja tekstiin näin: LIITTEET. Liitteet luetellaan ja otsikoidaan esiintymisjärjestyksessä seuraavan mallin mukaisesti:

- Liite 1. Aalto, internet-osoite
- Liite 2. Aalto, valokuva
- Liite 3. Aalto, kokeilu 1
- Liite 4. Aalto, kokeilu 2

Liitteissä esitetään sellainen aineisto, joka tuntuu tarpeelliselta, muttei kokonaan sovi tekstiin sijoitettavaksi, kuten käsikirjoitukset, valokuvat, maalaukset, haastattelukysymykset, piirustukset, ohjelmalistaukset, monisivuiset taulukot ja kuviot sekä poikkeavankokoiset graafiset esitykset. Liitettä on aina kommentoitava tekstissä. Sellaista liitettä ei pidä käyttää, johon ei ole tekstissä viitattu. Liitteissä itsessään tulee olla kaikki niiden tulkintaan tarvittava informaatio: otsikko ja kuvion tai taulukon seloste. Liitesivuilla ei ole välttämätöntä noudattaa opinnäytetyön mallin mukaista ulkoasua.

Mikäli liitteessä on useampi kuin yksi sivu, merkitään liitteen sivu ja liitteen kokonaissivumäärä seuraavasti Liite 1 1(3), seuraavalle sivulle Liite 1 2(3) jne.

LÄHTEET

Ammattikorkeakoululaki (932/2014). Viitattu 12.12.2015 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>

Arviointiprosessi. Artikkeliksi tarkoitettujen käsikirjoitusten arviointikohteet. Janus. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti. Viitattu 12.12.2015 <http://ojs.tsv.fi/index.php/janus/about/editorialPolicies#peerReviewProcess>

Asetus tutkimuseettisesta neuvottelukunnasta 1347/1991. Viitattu 12.12.2015 <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1991/19911347>

European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS). Viitattu 12.12.2015 http://ec.europa.eu/education/ects/ects_en.htm

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä.

HTK 2012 -ohjeeseen sitoutuneet organisaatiot. Viitattu 13.12.2015 <http://www.tenk.fi/htk-ohje/sitoutuneet-organisaatiot>

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012. Viitattu 12.12.2015 http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti. Viitattu 1.4.2016 <http://ojs.tsv.fi/index.php/janus/index>

Lapin AMK Etusivu / Opiskelijalle / Opinto-opas, AMK-tutkinto / Opinnäytetyöohje. Viitattu 4.1.2016 <http://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opinto-opas,-AMK-tutkinto/Opinnaytetyoohje>

Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeet ja lomakkeet. Viitattu 4.1.2016 <http://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opinto-opas,-AMK-tutkinto/Opinnaytetyoohje/Opinnaytetyon-ohjeet-ja-lomakkeet>

Lapin ammattikorkeakoulun tutkintosääntö 2015. Lapin ammattikorkeakoulun Viitattu 4.1.2016 <http://julkiset.lapinamk.fi/DropOffLibrary/Lapin%20AMK%20tutkintos%C3%A4%C3%A4nt%C3%B6.pdf>

Opetussuunnitelma, Sosiaalialan koulutus (Kemi) 2016–2017. Rovaniemi: Opetussuunnitelmat: Lapin ammattikorkeakoulu 2016-2017. Viitattu 4.1.2016 https://soleops.lapinamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjSel/tab/tab/sea?koullohj_id=7192626&ryhmyttyp=1&lukuvuosi=4455284&stack=push

Paavilainen, M. 1992. Tavoitteita. Pieksämäki: Kirjapaja.

Rouhiainen-Valo, T., Rantanen, T., Hovi-Pulsa, R., & Tietäväinen, S. 2010. KOMPETENSSIT SOSIONOMIEN (AMK JA YLEMPI AMK) YDINOSAAMISEN AVAAJINA. Teoksessa Viinämäki, L. (toim.) Sosionomin ammatti ja työ 2010–

2025. Havaintoja ja päätelmiä sosionomien (AMK & ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Raportteja ja tutkimuksia 3/2010. Viitattu 4.1.2016 http://www.tokem.fi/kirjasto/tiedostot/viinamaki_A_3_2010.pdf, 25.

Sosionomikoulutukset uudet kompetenssit julkaistu 2016. Viitattu 1.6.2016 <https://www.innokyla.fi/web/verkosto1167849/uutiset/sosionomikoulutukset-uudet-kompetenssit-julkaistu>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 4.1.2016 <http://www.tenk.fi/>

Uljas-Rautio, K. 2010. Kirjoittamisen ja lukemisen taito. Teoksessa Hurtig, J., Laitinen, M. & Uljas-Rautio, K. (toim.) Ajattele itse! Tutkimuksellisen lukutaidon perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus, 171.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista (1129/2014). Viitattu 4.1.2016 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141129>

Viinämäki, L. 2003. Opinnäytetyöopas. Sosiaalialan koulutusyksikkö. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu.

Viinämäki, L. 2005. Opinnäytetyöopas. Sosiaalialan koulutusyksikkö. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu.

Viinämäki, L. 2007. Triangulatiivisen tutkimusasetelman soveltamismahdollisuudet. Teoksessa Viinämäki, L. & Saari, E. (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi, 191.

Viinämäki, L. 2008. OPINNÄYTETYÖOPAS (3. uudistettu opas). Sosiaalialan koulutusohjelma. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja C: Opetusmateriaalit 1/2008. Viitattu 4.1.2016 <http://www.tokem.fi/soster/Filet/opinnaytetyoapas1812008taitto.pdf>

Viinämäki, L. 2010. Metodiluennoilla esitelty opinnäytetyöprosessin ”etenemispuu” ideapaperin ja tutkimussuunnitelman laatimisen tueksi. Sosiaalialan koulutusyksikkö. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu.

Viinämäki, L. 2015. Tilastokatsaus. Teoksessa Viinämäki, L. (toim.) 2015. Kaivosteollisuuden sosiaalis-taloudelliset haasteet Barentsin alueella – tapausesimerkkinä Sodankylän kaivosbuumi. Rovaniemi: LAPIN AMKIN JULKAISUJA. Sarja B. Raportit ja selvitykset 17/2015. Viitattu 15.5.2016 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-097-2>, 20.

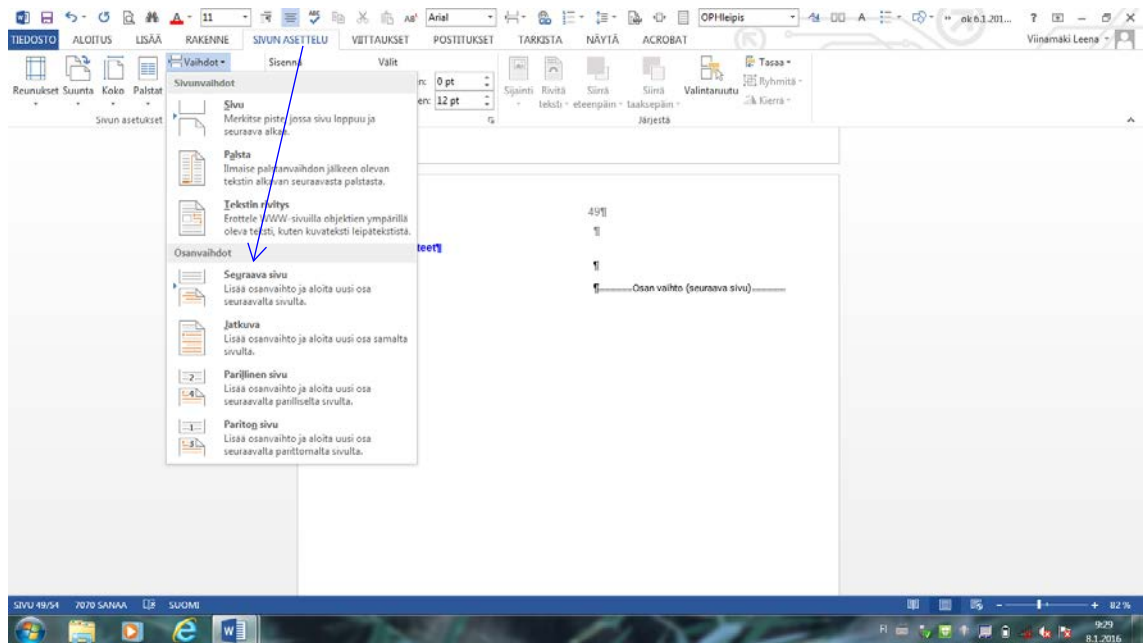
Yhteiskuntapolitiikka. Yhteiskuntapolitiikka (YP) on Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) julkaisema hyvinvointitutkimuksen lehti. Viitattu 4.1.2016 <https://www.thl.fi/fi/web/yhteiskuntapolitiikka>.

LIITTEET

Liite 1. Sosiaalialan koulutuksen asetelutekniset ohjeet Print Screen –näytin

Liite 1 1(4)

1. Osanvaihto Seuraava sivu -toiminnolla.

2. Kuvion fonttikoon viimeistely ja määrittäminen leipätekstissä.

on hyvä myös miettiä niiden tuomaa informaatioarvoa opinnäytteen kysymyksen asettelun kannalta. Kuvioiden ja taulukoiden fonttityypiksi soveltuu Arial 10

Esimerkki kuvlosta fontistiloineen:

	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011
Sodankylä	18,6	19,6	21	21,7	22	22,5	23,2	22,9	22,9
Lappi	19,4	20,9	23	23,1	23,9	24,8	25,8	24,8	25,5
Koko maa	22,2	24	27	26,9	27,2	28,1	29,5	27,6	28,5

Kuvio 7. → Gini-kerron, käytettävissä olevat tulo; naiset ja miehet yhteensä (Vuorokäsi: 2015, 20)

Vuodesta 1995 vuoteen 2011 tultaessa gini-kerron on noussut tarkastelualueita Sodankylässä 4,3 %-yksikköä vastaavaan nousuun olessa Lapin maakunnassa 6,1 %-yksikköä ja koko maassa 6,3 %-yksikköä. Osan vaihto (seuraava sivu)...

Liite 1 2(4)

3. Taulukon fonttikoon ja sisennysten määrittäminen leipätekstissä 2-vaiheisesti.

Taulukon ominaisuudet

Koko: Eristäminen: 100% Mittayksikkö: prosenttia

Tasaus: Eristäminen vasemmalla: 0 cm

Tekstin rivitys: Vasemmalle Keskitte Oikealle

Taulukon asetukset

Soluja oletusreunukset: Ylä: 0,05 cm, Vasen: 0,05 cm, Alk: 0,05 cm, Oikea: 0,05 cm

Soluja oletusvälilyönti: Solujen välillä voi olla lytjää: 0 cm

Asetukset: Muuta koko sisällön mukaan automaattisesti

Kappale

Sisennys ja väli: Tekstin käsittely

Välilyönti: Tapaus: Molemmat, Käynnistys: Leipäteksti, kutsuttu oletusarvoisesti

Sisennys: Vasemmalla: 0,1 cm, Oikea: 0,1 cm, Mykkäily: (ei mitään), Pelkkäsisennykset

Välilyönti: Ennen: 3 pt, Jälkeen: 3 pt, Sivunväli: Vaki, Mitta:

Älä lisää välilyöntiä samaa tyylillä olevien kappaleiden välillä

Esikatselu:

Taulukko 4 -Gim-kerron, käytettävissä olevat tulot naiset ja miehet yhteensä (Vinaamaki 2015, 20)

v	1995a	1997a	1999a	2001a	2003a	2005a	2007a	2009a	2010a
Suomenkieli	18,6a	19,6a	21a	21,7a	22a	22,5a	23,2a	22,9a	22,9a
Lappi	19,4a	20,0a	23a	23,1a	23,0a	24,8a	25,8a	24,8a	25,5a
Koko-maat	22,2a	24a	27a	26,9a	27,2a	28,1a	29,5a	27,6a	28,5a

Liite 1 3(4)

4. Empiirisen aineistositaatin fonttikoon ja sisennysten määrittäminen.

The screenshot shows the Microsoft Word interface with the 'Kappale' (Paragraph) dialog box open. The document text is 'Esimerkki-empirisestä aineistositaatista:'. The dialog box is set to 'Molemmat' (Both) for alignment, 'Leipäteksti' (Text) for bulleted list, and '1 cm' for left and right indentation. The 'Välilyhyt' (Spacing) section is also visible.

5. Luettelon sisennysten ja rivinvälin määrittäminen.

The screenshot shows the Microsoft Word interface with the 'Kappale' (Paragraph) dialog box open. The document text is 'Esimerkki-luettelosta:'. The dialog box is set to 'Molemmat' (Both) for alignment, 'Listaus' (List) for bulleted list, and '1 cm' for right indentation. The 'Välilyhyt' (Spacing) section is also visible.

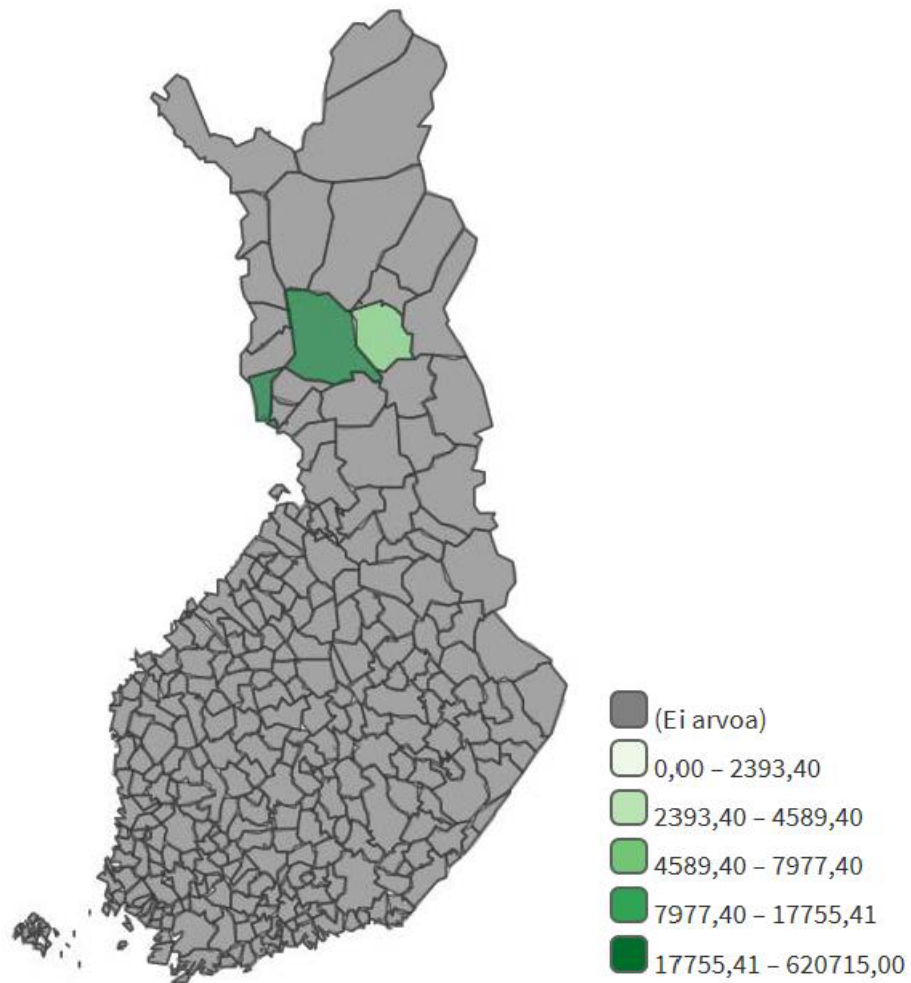
Liite 1 4(4)

6. Alaviitteen sisennysten ja rivinvälin määrittäminen

The screenshot shows the Microsoft Word interface with the 'Kappale' (Paragraph) dialog box open. The 'Sisennys' (Indentation) tab is selected. The 'Sisennys' (Indentation) section shows the following settings:

- Alaviite: Alaviite
- Jäsennostaso: Leipäteksti
- Sisennys:
 - Yläsella: 0 cm
 - Oikea: 0 cm
 - Alaviite: 1 cm
 - Alaviite: Riippuva
- Välitys:
 - Ennen: 0 pt
 - Jälkeen: 0 pt
 - Bivälis: Yksi
 - Mitta: 1 cm

A blue arrow points from the 'Sisennys' dropdown menu to the 'Sisennys' value field (1 cm).

Liitekuvio 1. Kemin, Kemijärven, Rovaniemen ja Tornion väestö 31.12.2014.¹³

13 **(ind. 127)** Indikaattori ilmaisee kunnassa vakinaisesti asuvan väestön (miehet ja naiset yhteensä) lukumäärän vuoden viimeisenä päivänä. Ne henkilöt, joilla väestötietojärjestelmän mukaan oli kotipaikka Suomessa vuoden lopussa, kuuluvat väestöön kansalaisuudesta riippumatta, samoin ne Suomen kansalaiset, jotka asuvat tilapäisesti ulkomailla. Viitattu 4.1.2016 Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi © Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2005–2016.

Liitetaulukko 1. Eri ikäryhmien prosenttiosuus väestöstä Kemissä, Kemijärvellä, Rovaniemellä ja Torniossa 31.12.2014.¹⁴

	Koko maa	Kemi	Kemijärvi	Rovaniemi	Tornio
Huoltosuhte, demografinen	57,1	61,2	76,5	51,7	59,7
0–6-vuotiaat, % väestöstä	7,7	7	4,3	8,4	8,3
7–14-vuotiaat % väestöstä	8,7	7,8	5,9	8,5	10
15–64-vuotiaat, % väestöstä	63,7	62	56,7	65,9	62,6
65–74-vuotiaat, % väestöstä	11,2	12,3	17,1	9,4	11,2
75–84-vuotiaat, % väestöstä	6,2	7,9	12,2	5,7	5,6

14 **(ind. 221)** Kuuluu ryhmään Väestö. Viitattu 4.1.2016 Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi © Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2005–2016.

Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyöohjeisto 2016 sosiaalialan koulutuksen tarkennuksin -opas jakaantuu kahteen osaan, joista ns. sininen 1. osa orientoi sosiaalialan opinnäytetyön tekemiseen. 2. osa sisältää Lapin ammattikorkeakoulun kaikkia koulutuksia varten tehdyn opinnäytetyömanuaalin sisällön (2016) täydennettynä muutamilla sosiaalialan opettajien ja opiskelijoiden toivomilla lisäyksillä sosiaalialan opinnäytetyön laatimisen tarpeisiin. Täydennystarpeet perustuvat toisaalta opiskelijoiden subjektiiviseen kokemustietoon sosionomi (AMK) -tutkintoon liittyvän opinnäytetyön tekemisprosessin haasteista ja toisaalta opettajien subjektiiviseen näkemystietoon sosionomi (AMK) -tutkintoon liittyvän opinnäytetyön ohjausprosessin tarpeista.

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

www.lapinamk.fi

ISBN 978-952-316-129-0